
International Institute of Political Science
of Masaryk University in Brno

Mezinárodní politologický
ústav Masarykovy
univerzity v Brně

Lukáš Maláč

Evropský sociální fond, lidské zdroje a geneze koncepcí

Working Paper č. 14

Brno 2005

---

1 Úvod

Evropský sociální fond patří mezi nástroje evropské sociální a zejména regionální politiky, které dnes souhrnně označujeme jako Strukturální fondy¹. Tyto fondy jsou „fiskálními nástroji Evropské unie k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti“². Slouží tedy zejména k vyrovnávání regionálních disparit v rámci Evropské unie jako celku, a za tímto účelem poskytují méně rozvinutým oblastem, či regionům, jež musí čelit vážným strukturálním problémům, finanční pomoc. Jedná se bezpochyby o nezanedbatelnou oblast působnosti Evropské unie, která představuje dokonce druhou největší výdajovou položkou rozpočtu Společenství, spotřebuje z něj přibližně 35% prostředků³.

Ze všech strukturálních fondů Evropské unie je ESF fondem nejstarším. Byl zmíněn již ve Smlouvě zakládající Evropské hospodářské společenství z roku 1957, a v téže smlouvě tedy byla také poprvé definována jeho působnost. To také do značné míry zapříčinilo fakt, že ESF je, v porovnání s ostatními strukturálními fondy, značně specifický. V době, kdy byl ESF vytvářen a poprvé definován, totiž v rámci EHS neexistovala ani představa jeho budoucí regionální (či strukturální) politiky, ostatní strukturální fondy však již byly více či méně vytvářeny v rámci této politiky a jejich cílů. Jedním ze zmíněných specifíků ESF je fakt, že jako jediný spadá pod administraci generálního ředitelství Evropského komisaře pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti. ESF proto stojí na pomezí mezi evropskou regionální a sociální politikou. Ještě významnějším specifíkem, které ESF výrazně odlišuje, je definice jeho geografické působnosti. Ta, na rozdíl od všech ostatních strukturálních fondů Společenství, není (a ani nikdy nebyla) omezena. Pod působnost ESF tedy spadá Evropská unie jako celek, nikoliv pouze regiony, které jsou, vzhledem k ostatním regionům EU, podprůměrně rozvinuty nebo se potýkají se strukturálními problémy. Primárním cílem ESF totiž není

---

¹ Dalšími strukturálními fondy jsou Evropský fond regionálního rozvoje (European Regional Development Fund – ERDF), Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF) a Finanční nástroj pro podporu rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG). Tyto fondy doplňuje ještě Fond soudržnosti (Cohesion Fund – CF), který však autoři zpravidla k strukturálním fondům jako takovým neřadí (české názvy fondů převzaty z www.euroskop.cz).

² Viz. www.euroskop.cz.

³ Data vycházejí z finanční perspektivy EU pro roky 2000 – 2006, upravené po vstupu deseti kandidátských států v roce 2004. Viz. Evropská komise: *Technical adjustment of the financial perspective for 2006 in line with movements in GNI and prices*.

vyrovnávání ekonomické a hospodářské úrovně jednotlivých regionů v rámci EU jako celku (resp. pomoc slabším regionům dosáhnout evropského standardu), ale snaha o dosažení co největší sociální koheze na lokální úrovni. Problémy se sociální soudržností však nejsou přítomny pouze v zaostalejších regionech, proto může podpory z ESF využít jakýkoliv subjekt na území celé Evropské unie, jehož cíle se shodují se zaměřením ESF.

Dnes již ESF pochopitelně nefunguje tak, jak byl navržen na konci padesátých let. V průběhu dalšího vývoje evropských společenství několikrát došlo k reformě tohoto fondu (v posledních dvaceti letech téměř vždy v rámci balíku reforem, zahrnujícím všechny v tu dobu existující strukturální fondy), která vždy rozšířila okruh jeho působnosti. Cílem této práce je sledovat směr vývoje ESF, a to s důrazem zejména na vývoj od počátku 90. let 20. století, kdy začalo docházet k nejrazantnějším změnám v působnosti fondu a dokonce i k jeho základní redefinici. Smyslem práce je dokázat, že tato působnost se rozšiřuje mimo tradiční oblast jeho fungování, pro kterou byl fond založen, tedy otázky zaměstnanosti. Hypotézou práce je tvrzení, že působnost fondu již zahrnuje podstatně širší škálu témat (například vzdělání, rovné příležitosti, rovnoprávnost mužů a žen, atd.), které jsou souhrnně nazývány lidskými zdroji. Práce se dále bude soustředit na prokázání pozitivní korelace mezi tímto vývojem v rámci ESF a genezí evropské sociální politiky jako celku a bude rovněž analyzovat důvody uvedeného vývoje. Práce tedy bude primárně dokazovat, že dnešní zaměření ESF se značně odlišuje od původního záměru, s nímž byl fond zakládán, poněvadž dnešní ESF je nástrojem praktického provádění politiky, která pravděpodobně překračuje hranice evropské sociální politiky, v nichž byla tato politika až do počátku 90. let vnímána.

2 Geneze ESF od Římských smluv k reformě strukturálních fondů z roku 1999

Jak již bylo řečeno v úvodu, ESF je nejstarším ze všech (strukturálních) fondů Evropských společenství. Zmínku o něm je možno nalézt již v originálním znění Smlouvy zakládající Evropské hospodářské společenství (dále již jen EHS) z roku 1957⁴. Již touto smlouvou byl ESF a jeho cíle definovány, nicméně přesnějšího vymezení působnosti se fondu dostalo až v následujících letech. Úkolem této kapitoly je stručně nastínit genezi ESF od jeho vzniku až do devadesátých let 20. století, poněvadž toto v příštích kapitolách, zabývajících se analýzou současného přesunu pozornosti v otázce působnosti ESF, bude důležité odkázat se na historickou genezi fondu, a zejména na souvislost této geneze s vývojem v rámci evropské sociální politiky.

Úkolem této části tedy je ukázat hlavní trendy vývoje ESF počínaje jeho založením, nikoliv podat detailní popis fungování. Kapitola tedy je rozčleněna do několika bodů, které odpovídají jednotlivým reformám ESF, na jejichž významu pro další fungování fondu se shoduje také většina autorů⁵. Při popisu jednotlivých reforem bude analyzována především působnost ESF, tedy to, jak byla tato působnost reformou změněna (resp. rozšířena). Konkrétní změny v rozhodovacích a řídicích mechanismech fondu a v dalších aspektech jeho praktického fungování v daném časovém období nebudou zmiňovány, poněvadž nejsou pro účel této práce relevantní.

2.1 ESF ve Smlouvě o založení EHS

Jak bylo již několikrát poznamenáno, ESF byl *de iure* zřízen již Smlouvou o založení EHS. Založením a také prvním rámcovým vymezením fondu se zabýval článek 123 této smlouvy: „Pro zlepšení možností zaměstnávání pracovníků na společném trhu, a tím pro zvyšování životní úrovně se podle následujících

---

⁴ Smlouva byla podepsána 25. března 1957 v Římě představiteli šesti zakládajících států Evropských společenství a vstoupila v platnost 1. 1. 1958.

⁵ Například T. Schuster a R. Vaubel za mezníky vývoje ESF považuje (pomineme-li přijetí Smlouvy o založení EHS, kterou vlastní existence ESF začala) roky 1971, 1983, 1989 a 1994 (viz. Schuster, T. – Vaubel, R: *Europäische Sozialpolitik*, in Ohr, R. (eds): *Europäische Integration*, s. 176). Tento výčet reformních aktů bude v této práci rozšířen o dva další z let 1960 a 1999, které jsou podobně významné.

ustanovení zřizuje Evropský sociální fond, jehož posláním bude rozšiřovat možnosti zaměstnávání pracovníků a zvyšovat jejich profesní a geografickou mobilitu uvnitř Společenství.“⁶ Avšak toto vymezení uvedené ve Smlouvě o EHS ještě neznamenal faktický počátek činnosti ESF. Působnost fondu je zde definována jen velmi obecně a vágně, a již vůbec nejsou řešeny praktické otázky fungování fondu, například jeho správě. Až do své první reformy v roce 1960 tedy ESF, přestože již existoval, nijak aktivně nefungoval. I přes určité obecné vymezení jeho cílů je navíc i působnost ESF definovaná Smlouvou o EHS velmi nejasná. Existuje v ní sice několik článků, které se týkají otázek sociálněpolitických⁷, avšak v období vzniku EHS jistě není možné mluvit o koncepční sociální politice v rámci tohoto Společenství, jejímž nástrojem by mohl být ESF. Při analýze důvodů, proč se tedy články o ESF – i přesto, že sociální politika Evropských společenství byla v období podpisu jejich zakládajících smluv rozhodně otázkou až budoucích let – dostaly do znění Smlouvy o ESF, je možné vysvětlit dvě vysvětlení. První uvádí, že tento článek, a zároveň také články o sociální politice, se ve Smlouvě o EHS objevily v důsledku úspěšné aktivity Itálie, která se snažila získat podporu pro chudé regiony na jihu své země.⁸ Druhým vysvětlením je potom snaha zakládajících států EHS připravit jakousi záchrannou síť, tlumící negativní dopady integrace Společenství, které by mohly vyvstat zejména v důsledku budoucího vytváření jednotného trhu a zavedení svobodného pohybu pracovníků. Bylo předpokládáno, že ten by mohl mít určité negativní důsledky na zaměstnanost v jistých regionech⁹. Při vytváření EHS však ještě pochopitelně neexistovala jasná představa důsledků vývoje integrace států EHS v jednotlivých regionech, a proto byla tato bezpečnostní pojistka definována jen velmi obecně. Založení ESF však v každém případě není možno považovat za počátek koncepční regionální politiky Evropských společenství, poněvadž,

---

⁶ Tento článek, zakládající ESF je, i přes značný posun v působnosti ESF v desetiletích následujících podepsání Římských smluv v roce 1957, platný až dodnes v téměř nezměněné podobě. Pouze v rámci Maastrichtské revize zakládajících smluv ES bylo k článku dodáno „(...) a usnadňovat jejich adaptaci na průmyslové změny, zejména odborným vzděláváním a rekvalifikací.“ (po přečíslování provedeném v rámci Amsterdamské revize zakládajících smluv jde o článek 146 Smlouvy o založení ES). Působnost ESF tedy nebyla měněna revizí článku, který fond zakládal, ale revizí sekundárního práva, týkajícího se tohoto fondu i dalších strukturálních fondů.

⁷ Jde o články 117 – 122 originálního znění Smlouvy o založení EHS.

⁸ Tento argument používá například Eduardo Tomé ve své analýze sociální politiky EU (viz. Tomé, E.: *Indicators to Guide the European Union's Social Policy*)

⁹ Podobně argumentuje například A.S. Fatemi (viz. Fatemi, A.S.: *The European Community 1992 And the Social Dimension*).

pomineme-li případ jižní Itálie, integrace v rámci EHS začala v relativně vyvinutých evropských státech, které byly navíc na přibližně stejné ekonomické úrovni, a tedy regionální disparity mezi jednotlivými regiony byly relativně nízké. Pro formulaci jakkoliv koncipované regionální politiky *de facto* ani neexistoval důvod.

2.2 1960: počátek faktického fungování ESF

Založení ESF, které bylo zahrnuto do Smlouvy o založení EHS, ještě neznamenovalo skutečný počátek fungování fondu. Dokonce i články Smlouvy o EHS, zabývající se vymezením fondu, předpokládají, že ESF může skutečně začít pracovat až po přijetí několika dalších aktů, které právě jeho fungování i působnost jasně vymezí¹⁰.

Až v roce 1960 byly vydány první normy, které umožnily počátek reálné existence ESF. 31.8.1960 Rada EHS přijala normu, která zřizuje Výbor ESF. Ten se stal řídicím orgánem fondu, resp. prováděl administraci fondu spolu s Komisí. Druhá norma byla přijata 20. 9. 1960 (a vstoupila v platnost 1.9.1961). Teprve tato konkrétně vymezila oblast působnosti ESF, a tedy znamená první významný legislativní akt týkající se fondu, poněvadž díky této normě mohl začít ESF skutečně fungovat. Proto někteří autoři uvádějí za rok vzniku ESF až rok 1960¹¹.

Od roku 1960 se tedy ESF může angažovat jako nástroj, který, v souladu se svou definicí v Smlouvě o EHS, poskytuje aktérům jednotlivých členských států finanční pomoc, ve snaze podpořit „profesní a geografickou mobilitu“ v rámci Společenství. O podporu však mohly žádat pouze členské státy, anebo subjekty veřejného práva členského státu (opět však na žádost tohoto státu). Navíc bylo možno požadovat financování jen dvou typů projektů: profesní rekvalifikace a náhrady za přesídlení. I podpora v rámci těchto kategorií však byla omezena

---

¹⁰ Článek 127 Smlouvy o založení EHS říká: „Rada na návrh Komise a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Shromážděním přijme kvalifikovanou většinou nařízení nezbytná k provedení článků 124, 125 a 126; zejména přesně stanoví podrobnosti týkající se podmínek, za kterých fond poskytuje podporu podle článku 123, jakož i kategorie podniků, jejichž zaměstnanci obdrží podporu podle čl. 125 odst.1 písm. b).

¹¹ Viz. např. dokument na serveru Euromove, popisující historii britské integrace v ES/EU (<http://www.euromove.org.uk/publications/europeanhistories>).

řadou dalších podmínek¹². Financování z ESF v této fázi tedy nebylo možno využít ani pro aktivnější politiku zaměstnanosti členských států, například pro konkrétní vytváření nových pracovních míst.

V prvním období existence ESF (t.j. v období mezi roky 1960 (resp. 1961) a 1973) bylo prostředků ESF využito pro rekvalifikaci 1 000 000 a pro přesídlení 700 000 zaměstnanců. Největším příjemcem podpory z fondu byla, nikoliv překvapivě, Itálie. Konkrétně šlo o přibližně 65% všech financí rozdělených v rámci rozpočtu ESF.

2.3 Reforma 1971

Na konci šedesátých let již bylo jasné, že ESF není schopen kompenzovat negativní dopady vytváření společného trhu práce v rámci ES. Navíc bylo stále zřejmější, že nezaměstnanost se bude stávat stále vážnějším problémem. Fungování ESF však bylo velmi neflexibilní, fond proto nebyl neschopen reagovat na nové potřeby států ES.

Z těchto důvodů prezentovala Komise již roku 1969 plán reformy fondu. Ta proběhla až roku 1971, a to nařízením 2396/71, které nahrazovalo původní legislativu z roku 1960¹³. Podle oficiálních materiálů Generálního ředitelství toto nařízení dokonce upravovalo článek 126 Smlouvy o založení EHS, který dříve vymezoval působnost ESF¹⁴.

Nařízení 2396/71 změnilo do značné míry způsob, kterým byla udělována podpora z ESF. Snahou bylo, aby se tato pomoc z fondu stala koncepčnější v rámci ES jako celku, což mělo zamezit vzniku dříve časté situace, kdy projekty, podpořené v rámci programů ESF, sloužily cílům pouze jednoho státu, či dokonce směřovaly proti zájmům jiných členských států Společenství. Do roku 1971 totiž každý členský stát rozhodoval o udělení podpory z prostředků ESF podle svých vlastních národních kritérií. Tato praxe byla reformou z roku 1971 změněna. Kritéria byla nařízením unifikována a o poskytnutí části podpory z ESF dokonce

---

¹² Podmínkou podpory na profesní rekvalifikaci pracovníka byl, mimo jiné, například požadavek, že pracovník musí strávit alespoň šest měsíců v zaměstnání, pro které byl rekvalifikován.

¹³ Nařízení bylo reakcí na předchozí rozhodnutí Rady o reformě ESF z 1.2.1971, na které se také v textu mnohokrát odvolává (jde o rozhodnutí 71/66/EEC). Finální impuls k reformě ESF tedy přišel ze strany Rady EHS.

¹⁴ Viz. http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf/en/overview/chapter1.htm.

rozhodovala přímo Rada, nikoliv členské státy. Článek 5 téhož nařízení navíc požaduje, aby každý stát poskytl Komisi seznam subjektů, jež mají pravomoc rozhodovat o distribuci prostředků z ESF v části, kterou dostal každý členský stát k dispozici. Faktickým žadatelem o grant z ESF ale může i nadále být pouze členský stát (nestátní aktéři tedy museli i nadále o prostředky z ESF pro své projekty žádat nepřímo, prostřednictvím státních orgánů).

Působnost fondu byla reformou z počátku 70. let upravena tak, aby mohla pružněji reagovat na otázky dlouhodobé nezaměstnanosti. Její oblast byla rozšířena, a proto bylo po reformě z roku 1971 možno z ESF financovat, nové typy projektů. Zejména jde o projekty za prvé poskytující po určitou dobu příjem lidem, kteří ztratili práci a čekají na rekvalifikační kurz, za druhé pomáhající informovat nezaměstnané o pracovních nabídkách, za třetí odstraňující překážky, jež znemožňují určité znevýhodněné skupině ucházet se o zaměstnání a za čtvrté podporující lepší pracovní podmínky v méně rozvinutých oblastech¹⁵. Z ESF však nadále není možno podporovat projekty zaměřené přímo na vytváření nových pracovních příležitostí¹⁶. Na druhou stranu, reforma již zavádí kategorii lidí, kteří jsou znevýhodněni při hledání práce, ač v tomto období jde zatím pouze o mladé lidi a ženy. Nicméně i programy zaměřené výhradně na mladé lidi jsou reformou explicitně omezeny.

Jak je z předchozího popisu reformou z roku 1971 rozšířené působnosti ESF zřejmé, již od této reformy začíná velmi pozvolné směřování fondu také směrem k cílům v té době se utvářející regionální politiky (je možné říci, že dnešní ESF, jak již bylo zmíněno v úvodu, stojí přibližně na rozmezí sociální a regionální politiky EU): Mezi oblastmi, které byly výše zmíněné jako cíle, v jejichž rámci mohl ESF operovat, je oblast podpory zlepšování pracovních podmínek v méně vyvinutých regionech. Nařízení zároveň již ve svém prvním článku určuje, že podpora z fondu je (mimo jiné) „určená pro řešení problémů, které vznikají v oblastech, které trpí dlouhodobou nebo vážnou nerovnováhou v zaměstnanosti, a to v důsledku nižšího stupně jejich rozvoje nebo postižených úpadkem“¹⁷. Hned následující článek navíc nařizuje, že minimálně 60% prostředků, které jsou ročně

---

¹⁵ Viz. článek č. 3 nařízení 2396/71.

¹⁶ I přes rozšíření působnosti ESF však i nadále směřovalo v období let 1971 – 1978 přibližně 90% prostředků z ESF na projekty rekvalifikací.

¹⁷ Viz článek č. 1, odst. 1, písmeno A, tamtéž.

určeny pro ESF, musí plynout do výše uvedených oblastí¹⁸. Vliv vznikající regionální politiky ES na integraci tohoto ustanovení do reformy ESF však není možno přeceňovat. Do značné míry šlo o reakci na předchozí, značně nekonceptní období fungování ESF, v jehož rámci mohla nastat situace, že od roku 1967 se největším příjemcem prostředků z ESF paradoxně stalo Německo, tedy nejrozvinutější stát Společenství. To bylo způsobeno faktem, že předchozí fungování ESF přímo zvýhodňovalo rozvinutější státy, poněvadž, jak uvádí A.S. Fatemi¹⁹, předpokládalo existenci sofistikovanějších struktur schopných splnit podmínky pro udělení grantu v rámci velmi úzce vymezené působnosti ESF, a navíc, tyto rozvinutější regiony byly spíše schopny financovat svou spoluúčasť na projektu²⁰. Zmíněné opatření mělo za úkol spíše zabránit opakování této paradoxní situace, než přispět k srovnávání úrovně jednotlivých regionů v rámci EHS.

V roce 1978 byla Radou schválena revize nařízení 2396 z roku 1971, nicméně její dopad není možné považovat za reformu ESF jako takovou, poněvadž se tato revize nijak zásadně nedotkla vlastního vymezení působnosti fondu. Jejím důsledkem bylo zvýšení spoluúčasti ESF na podpořených projektech na 55%. Navíc bylo poprvé možno za určitých podmínek využít prostředků ESF pro vytváření nových pracovních příležitostí. Nicméně šlo o možnost velmi striktně limitovanou, v žádném případě ne o obecné rozšíření působnosti fondu na oblast vytváření nových pracovních příležitostí v regionech trpících dlouhodobou nezaměstnaností²¹.

---

¹⁸ Konkrétně šlo o tyto oblasti: jižní Itálie (Mezzogiorno) a francouzské zámořské departementy, po prvním rozšíření evropských společenství přibyly Irsko, Severní Irsko a Grónsko (viz. Tomé, E.: *Indicators to Guide the European Union's Social Policy*).

¹⁹ viz. Fatemi, A.S.: *The European Community 1992 And the Social Dimension*.

²⁰ Spoluúčasť subjektu, ucházejícího se o grant, na projektu byla až do roku 1978 minimálně 50%.

²¹ Prostředků z ESF bylo možno využít na částečné financování odborné praxe nezaměstnaných mladších 25 let (maximem bylo 30 ECU na týden po dobu nanejvýše 12 měsíců), která by jim buďto poskytla zkušenost potřebnou pro ucházení se o pevné pracovní místo, nebo byla zapojena do veřejně prospěšného projektu. Blíže viz. http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf/en/overview/chapter1.htm.

2.4 Reforma 1983

Koncem 70. a počátkem 80. let již opět fungování ESF, upravené reformou z roku 1971 (resp. 1978), nevyhovuje potřebám členských států ES. Nejdůležitějšími vlivy, které odstartovaly další reformní aktivitu týkající se ESF z roku 1983, byly ekonomický pokles 70. let, způsobený dvojí ropnou krizí a s ním spojený velký nárůst nezaměstnanosti²² a několikanásobné rozšíření Společenství o státy na převážně nižším stupni ekonomického rozvoje, než jakého bylo dosaženo v jeho šesti zakládajících státech²³. Třetím faktorem, který měl patrně rovněž vliv na reformu ESF z roku 1983, byl vývoj v oblasti regionální politiky Společenství (avšak ještě ani po této reformě nebyly příspěvky regionům z jednotlivých strukturálních fondů jakkoliv systémově koordinovány)²⁴.

Největší výzvou pro fungování ESF počátku 80. let tedy byl, ještě více než v dřívějších letech, boj s nezaměstnaností (a obzvláště s nezaměstnaností mladých lidí), která se stala vážným problémem v celém Společenství. Rada reagovala podobně jako v roce 1971. Poté, co Komise iniciovala jednání o reformě v té době již opět značně rigidního systému poskytování podpory z prostředků ESF, vydala Rada 17. 10. 1983 opět své rozhodnutí o reformě ESF²⁵ a současně s ním bylo přijato nařízení²⁶ toto rozhodnutí provádějící. Jednou z nejdůležitějších změn bylo dramatické (přibližně dvojnásobné) navýšení rozpočtu ESF. Navíc byla také působnost fondu opět mírně upravena. Rozhodnutí rady uvádí čtyři cíle jeho působnosti, z nichž dva byly úplně nové: odborné vzdělávání, podpora mobility pracovníků (tyto dva cíle sleduje fond již od roku 1960), náborové a mzdové dotace a podpora služeb a technického poradenství, které souvisí s tvorbou pracovních míst. Působnost fondu se také mnohem

---

²² Nezaměstnanost v zemích EHS v roce 1982 dosáhla 10,5 milionů lidí, přičemž 42% z nich bylo mladších 25 let. Viz. tamtéž.

²³ Souběžně s reformou ESF přistoupilo do evropských společenství Řecko, a navíc bylo plánováno rozšíření o další dvě ekonomicky slabší země v roce 1986 – Španělsko a Portugalsko.

²⁴ Důkazem tohoto tvrzení může být fakt, že po reformě fondu sice v jeho regulích zůstala kvóta na příspěvky, které musí být z fondu poskytnuty slabším regionům (k výčtu v předchozím pododstavci v roce 1982 přibýlo celé Řecko a později v roce 1986 ještě Španělsko a Portugalsko), nicméně ta byla snížena z 60% na 40% (resp. 44,5% po přistoupení Španělska a Portugalska). Tento fakt, že kvóta byla, i přes zvýšení míry regionálních disparit vlivem jižního rozšíření, snížena lze přičíst právě vývoji v regionální politice, konkrétně vzniku a rozvoji ERDF, který byl určen primárně pro regiony, které zaostávají za průměrem společenství.

²⁵ Rozhodnutí 83/516/EHS.

²⁶ Nařízení 2950/83.

zřetelněji přesouvá k podpoře zaměstnanosti mladých lidí. Článek 7 rozhodnutí Rady uvádí, že mladým lidem pod 25 let musí být určeno 75% všech prostředků fondu, a to již bez jakýchkoliv dalších omezení. Mimo mladé lidi se snaží nová definice působnosti fondu zaměřit větší pozornost také směrem k podpoře zaměstnanosti žen vracejících se do práce, zdravotně postižených osob schopných pracovat a dalších znevýhodněných skupin pracovníků²⁷. Jak je zřejmé, reformou z roku 1983, bylo také umožněno využít prostředků z fondu ve větší míře přímo na vytváření nových pracovních míst. Ještě stále nejde o primární (a dokonce ani explicitně definovaný) cíl fondu, nicméně je ale již možné sledovat přesun důrazu ze snahy řešit následky nezaměstnanosti ke snaze co nejvíce zamezit již přímo vzniku nezaměstnanosti.

Jak upozorňují někteří autoři, je v tomto období navíc možné v rámci ES nalézt posun chápání fenoménu nezaměstnanosti jako takové. Například Jacqueline Brine si všímá, že období 1983 – 1989 je nutné, nejen v rámci ESF, nýbrž v rámci vývoje celého Společenství chápat jako přechodnou etapu, ve které se přesouvá důraz z ekonomických odůvodnění fungování finanční podpory z prostředků ESF na odůvodnění politická²⁸. Podpora boje proti nezaměstnanosti tedy již přestala být motivována pouze jejími nepříznivými vlivy na ekonomický růst a prosperitu Společenství jako celku, jak tomu bylo do té doby, ale taková aktivita byla čím dále tím více, v souladu s rozvojem sociální politiky ES, považována za konkrétní (samostatný) politický cíl Společenství.

2.5 1989: Zcela nová definice ESF

Přijetím Jednotného evropského aktu (dále pouze JEA) v roce 1986 dostala celá integrace ES výrazný impuls, který se pochopitelně projevil i v oblasti sociální a regionální politiky. V souvislosti s tím byl i ESF výrazně reformován a dá se říci, že rokem 1989 vzniká *de facto* nový ESF. Celý okruh podpory z fondů ES byl unifikován do oblasti, která se začala označovat jako „strukturální fondy“. Reforma 1989 tedy znamená nový, systémový přístup k strukturálním fondům jako celku. Byla vytvořena jednotná legislativa a všechny v té době existující

---

²⁷ Blíže viz. čl. 4 rozhodnutí 83/516/EHS.

²⁸ Viz. Brine, J.: *The European Social Fund: the Commission, the Member State and Levels of Governance*.

strukturální fondy (tedy ERDF, EAGGF a ESF) byly do tohoto unifikovaného rámce zasazeny. Jednotlivé fondy byly následně rozpracovány a detailně definovány vlastními normami a provádějícími nařízeními, jejichž účelem bylo pozici a působnost jednotlivých fondů v systému strukturální politiky ES zpřesnit a vyjasnit. Této logiky se fungování strukturálních fondů drží až dodnes (a to i po reformách jednotlivých fondů, jež proběhly v roce 1999, a které minimálně v případě ESF nebyly zanedbatelné). Reformu z let 1988/1989 je proto možné považovat za nejvýznamnější reformu ESF v celém průběhu jeho fungování. Veškerý následující popis či analýza fondu bude tedy reflektovat jeho zasazení do celkového rámce strukturální politiky ES.

Klíčovými normami reformy ESF z let 1988/1989 jsou nařízení 2052/88, které definovalo oblast strukturální politiky EHS jako celku a vymezilo obecně působnosti jednotlivých fondů v tomto systému, a nařízení 4255/88, které se týkalo již konkrétně fungování ESF.

Nejdůležitější reformou působnosti ESF bylo vytyčení pěti²⁹ obecných cílů strukturální politiky ES, v jejichž rámci bylo potom fungování všech fondů definováno³⁰:

1. Podpora hospodářsky zaostalých regionů.
2. Přeorientování regionů, pohraničních regionů či části regionů silně postižených úpadkem na nové druhy hospodářské činnosti.
3. Boj proti dlouhodobé nezaměstnanosti.
4. Zapojení mladých lidí do pracovního procesu³¹.
5. a) Modernizace a diverzifikace zemědělské výroby
b) Podpora vývoje v zemědělských oblastech³²

Přitom pouze cíle 3 a 4, jejichž administrace byla výhradně určena ESF, zahrnovaly ES jako celek. Podpora v ostatních cílech se týkala pouze určitých regionů³³. Mimo cíle 3 a 4 byl ESF zapojen také do financování projektů v rámci

---

²⁹ Po tzv. severním rozšíření EU v roce 1995 byl přidán ještě šestý cíl

³⁰ Viz. článek 1 nařízení 2052/88 a Fiala, P. – Pitrová, M.: *Evropská unie*, s. 451.

³¹ Takto zní doslovný překlad z nařízení 2052/88, např. John McCormick čtvrtý cíl definuje přímo jako „vytváření pracovních příležitostí pro mladé lidi“ (viz. McCormick, J.: *The European Union: Politics and Policies*, s. 255).

³² Pitrová a Fiala cíl 5b) překládají jako „Podpora programů na vytváření nových pracovních příležitostí“.

³³ Vymezení regionů, které mohly v rámci jednotlivých cílů žádat o příspěvky ze strukturálních fondů, jsou uvedena v člancích 8, 9 a 11 nařízení 2052/88. Obecně se jedná o regiony, které byly

cílů 1, 2 a 5 a). Nejvyšší část prostředků fondu směřovala do cíle 1 (přibližně 55% v období 1989 – 1993 a 48% v období 1993 – 1999) a cílů 3 a 4 (přibližně 33% v období 1989 – 1993 a 28% v následujícím období. Navíc byly vytvořeny také tzv. iniciativy Společenství, které měly za úkol podporovat inovační programy a financovat testování nových přístupů k specifickým tématům strukturální politiky Společenství. Reformou 1989 byly vytvořeny (mimo jiné) tři iniciativy, které spadaly téměř výhradně pod administraci ESF: EUROFORM, NOW a HORIZON³⁴. Ty zabíraly asi 4,3% prostředků ESF. Tyto iniciativy byly v roce 1994 sloučeny do jediné – EMPLOYMENT. Její působnost byla, mimo oblast působení původních iniciativ, navíc rozšířena o podporu integrace mladých lidí pod 20 let do pracovního procesu. Rozpočet pro financování programů v rámci této iniciativy byl navýšen na přibližně 9% celkového rozpočtu ESF³⁵.

Rozpočet ESF byl již v roce 1989 zdvojnásoben a částka určena tomuto fondu pro období 1989 – 1993 přesáhla 20 mld. ECU. Pro období 1993 – 1999 byla ještě jednou zdvojnásobena a celkový rozpočet ESF v těchto letech dosáhl zhruba 42 mld. ECU.

ESF však nebyl reformou z roku 1989 jen nově definován a zasazen do rámce strukturální politiky. Jeho působnost se výrazně rozšířila o oblasti, v nichž v předchozích letech nebylo možno připustit financování projektu z prostředků ESF. První výraznou změnou je fakt, že až od roku 1989 bylo možné skutečně a bez omezení využít prostředků z ESF pro vytváření nových pracovních pozic³⁶. Působnost ESF se navíc rozšířila také do oblasti vzdělávání. Reformou se stírá se rozdíl mezi pojmy „vzdělání“ a „pracovní trénink“ či „rekvalifikace“. Jde tedy o již naprosto zřejmý příklon k prevenci nezaměstnanosti. V tomto období se také postupně rozšiřuje působnost ESF v otázkách zaměstnanosti znevýhodněných skupin a rovného přístupu k ženám. V roce 1989 byly již vytvořeny nástroje k prosazování těchto cílů – tedy jednotlivé iniciativy Společenství, jejichž

---

výrazněji pod průměrem ekonomického rozvoje v rámci EHS/ES nebo se potýkaly s vážnými strukturálními problémy.

³⁴ EUROFORM byl určen pro vytváření nových pracovních a kvalifikačních možností na společném trhu, NOW podporoval rovné podmínky pro ženy na pracovním trhu a HORIZON byl určen pro vytváření pracovních příležitostí lidí vyloučených z pracovního trhu a zlepšování jejich pozice na něm.

³⁵ Blíže viz. König, P. – Lacina, L.(eds):*Rozpočet a politiky Evropské unie*, s. 181 – 187.

³⁶ Tento cíl je již explicitně uveden mezi „operacemi oprávněnými pro financování z ESF“ v článku 1 odst. 1 písm. b) nařízení 4255/88.

prostředky byly postupně navyšovány. Nezůstalo tedy u pouhé deklarace snahy ESF zajišťovat rovný přístup, jak tomu bylo v dřívějších obdobích. Navíc, po částečné redefinici cílů regionální politiky z roku 1994 byly původní cíle 3 a 4 sloučeny do jediného a byl definován nový cíl 4: Podpora přizpůsobování pracovníků obou pohlaví na průmyslové změny a změny v produkčních systémech³⁷. I z tohoto je jasně vidět, že působnost ESF se již v období 1989 – 1999 začíná rozšiřovat mimo oblast původního vymezení fondu. Amsterdamskou revizí základních smluv z roku 1996 bylo proto toto původní vymezení v primárním právu z roku 1957 revidováno, aby více odpovídalo současnému směřování fondu (viz. výše, pozn. č. 6). Jasným důkazem nastiněného trendu je také přehled oblastí, v nichž byla (napříč cíli) poskytnuta podpora z prostředků ESF: Mimo jiné bylo 12,2% prostředků využito pro „vylepšení vzdělávacích a tréninkových systémů“, 10,8% pro „integraci lidí, jimž hrozí vyloučení“, 3,1% pro „podporu rovných příležitostí“ a 2,4% prostředků bylo využito pro „posílení lidského potenciálu v oblasti výzkumu, vědy a technologie“.³⁸

3 Geneze sociální politiky ES a její perspektiva

Na počátku této části je nutné poznamenat, že její ambicí není podat detailní analýzu geneze sociální politiky Evropských společenství, neboť taková analýza by nebyla relevantní tématu práce. Smyslem kapitoly je uvést základní fakta týkající se vývoje této politiky tak, aby v ní bylo možno vývoj ESF, představený o kapitole výše, ukotvit a do jisté míry také vysvětlit. Opět se tedy bude jednat spíše o výpis událostí a reforem, které měly zásadní vliv na směřování sociální politiky ES a o stručnou analýzu toho, jakým směrem která událost tuto politiku nasměrovala. V závěru kapitoly bude rovněž nastíněna perspektiva dalšího vývoje sociální politiky EU, poněvadž ta je klíčová pro další vývoj Evropského sociálního fondu.

Druhou skutečností, kterou je nutno poznamenat je fakt, že zde uvedený stručný popis geneze sociální politiky ES také nebude zahrnovat všechny oblasti působnosti Společenství v této politice, avšak pouze ty, které jsou relevantní

---

³⁷ Článek 1 odst. 4 nařízení 2081/93.

³⁸ Viz. http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/esf/en/overview/chapter3.htm.

tématu práce, tedy ty, které měly zprostředkovaně vliv na působnost ESF. Proto se následující text jen velmi okrajově zmíní například o ochraně zdraví či ochraně spotřebitele, ač i ty jsou relevantními oblastmi sociální politiky EU. Tato témata však, co se týče působnosti ESF, relevantní nejsou.

3.1 Sociální politika ES do poloviny 80. let

Působnost EHS v oblasti sociální politiky byla oficiálně ustavena již (podobně jako ESF) samotnou smlouvou o založení tohoto společenství, tedy roku 1957³⁹. Konkrétně se touto otázkou zabývaly články 117 – 119 smlouvy, které byly dokonce nadepsány hlavou III nazvanou Sociální politika. Nicméně, dá se říci, že působnost orgánů Společenství v oblasti sociální politiky byla Smlouvou o EHS vymezena jen velmi okrajově, až pouze deklaratorně. Instrukce EHS jejím ustanovením *de facto* nedostaly žádné nástroje k plnění cílů, které byly smlouvou vytyčeny (s výjimkou jejich plnění prostřednictvím ESF, který ale také nemohl, jak již bylo ukázáno výše, existovat pouze na tomto základě). Komisi bylo stanoveno, aby „podporovala úzkou spolupráci mezi členskými státy v sociální oblasti“⁴⁰, avšak jedinými nástroji, kterých mohla v této souvislosti využít, bylo „vypracovávat průzkumy, vydávat stanoviska a organizovat porady“⁴¹. Vymezení sociální politiky ve Smlouvě o EHS tedy bylo velmi vágní a jen velmi omezeně využitelné. Například Fatemi toto vysvětluje faktem, že všichni zakladatelé společenství byli „pevně věřící v *laissez-faire*“, a proto by výsledná smluvní ustanovení o sociální politice neměla být překvapující. Je navíc nutné si uvědomit, že evropská integrace začínala jako integrace sektorová a z této koncepce se nevyděluje ani Smlouva o EHS. Byla-li tedy do ní zanesena některá ustanovení o sociální politice, pak tedy spíše ve snaze odbourat překážky budoucímu jednotnému trhu⁴², než přímo s cílem zvýšit úroveň sociálního zabezpečení občanů členských států Společenství.

---

³⁹ Pitrová a Fiala dokonce uvádí, že odkazy na sociální politiku již obsahovala i smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli z roku 1952.

⁴⁰ Viz. čl. 118 Smlouvy o založení EHS.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Takovou překážkou by mohl, mimo jiné, být sociální dumping. Proto například Nicoll a Salomn uvádí boj proti sociálnímu dumpingu jako primární motiv (deklarované) snahy o koordinaci sociálních politik členských států vznikajícího EHS (viz. Nicol, W. – Salmon, T.C.: *Understanding the European Union*, str. 267.)

V této situaci zůstala sociální politika ES prakticky po celá šedesátá léta⁴³. Její faktické počátky je proto nutné položit až do sedmdesátých let. Prvním impulsem, naznačujícím iniciaci angažovanosti ES v sociálních otázkách, bylo prohlášení německého kancléře Williho Brandta z jara 1970, který řekl, že Společenství by se mělo stát vedoucí a sociálně progresivní oblastí světa, čehož nemůže být dosaženo „Evropou byznysu“⁴⁴. Při jednání Summitu v roce 1972 byla již tato výzva přeměněna do politických jednání, která vyústila pověřením Komise vypracovat program konkrétních opatření, jakým způsobem dosáhnout cílů Smlouvy v sociálních otázkách. Tento úkol Komise provedla prostřednictvím vypracování tzv. Sociálního akčního programu, který byl přijat Radou v roce 1974. Jednalo se o program, jež obsahoval 35 iniciativ, rozdělených do tří hlavních oblastí: Zaměstnanost, ochrana zdraví a bezpečnosti práce a participace zaměstnanců na řízení podniků. Většina těchto iniciativ sice neskončila úspěšně, některé však byly skutečně přeměněny do konkrétních směrnic, které znamenaly počátek angažovanosti ES v této oblasti. Důvodů tohoto vývoje je několik, například fungování tzv. spill-over efektu⁴⁵, změna politické situace v několika důležitých členských státech Společenství (zejména v Německu) a s ní spojený celkový posun ES doleva, atd. Nejdůležitějším důvodem ale nejspíše bylo velké zvýšení nezaměstnanosti v evropských zemích, které bylo spojeno s ekonomickou recesí 70. let, způsobenou zejména dvěma ropnými šoky. Akční program tedy znamená první definici oblasti působnosti ES. Nicméně, je nutné poznamenat, že zejména v otázce zaměstnanosti byl akční program Společenství spíše neúspěšný a hlavní proud jeho úspěšných legislativních aktů směřoval do oblasti harmonizace bezpečnosti a zdraví zaměstnanců. Nástroje ES byly příliš slabé pro efektivní boj s nezaměstnaností.

Od konce sedmdesátých a začátku osmdesátých let proto začíná ES zintenzivňovat svou angažovanost v otázce nezaměstnanosti. Stále více se začal také prosazovat názor, že ekonomický růst a prosperita je neoddělitelná od otázek

---

⁴³ Jak uvádí Schuster a Vaubel, jediným výstupem sociální politiky společenství v šedesátých letech bylo „oživení“ ESF (viz. Schuster, T. – Vaubel, R: *Europäische Sozialpolitik*, in Ohr, R. (eds): *Europäische Integration*, s. 174). Pitrová a Fiala dodávají, že již v šedesátých letech se Komise pokusila o první harmonizace v sociální oblasti, avšak neúspěšně a následně se stáhla do pasivity (viz. Pitrová, M. – Fiala, P.: *Evropská Unie*, s. 463).

⁴⁴ Viz Nicol, W. – Salmon, T.C.: *Understanding the European Union*, str. 269.

⁴⁵ Blíže k fungování spill-over efektu v rámci evropské sociální politiky viz. Lange, P.: *The Politics of the Social Dimension*, in Sbragia, A.M. (eds): *Euro-politics*, s. 252 – 255.

sociální koheze. Problém zaměstnanosti se tedy dostává stále silněji do agendy působnosti Společenství. Poprvé to bylo deklarováno na Summitu v roce 1978, a roku 1981, na Summitu v Lucemburku, byla dokonce zaměstnanost prohlášena za jeden z trvalých cílů ES⁴⁶.

Přijetím Jednotného evropského aktu (dále jen JEA) v roce 1986 dostala ES výrazný impuls k další integraci. Často je uváděno, že JEA „postrádal sociální dimenzi“⁴⁷, či postrádal „přesnější koncepci sociální politiky“⁴⁸. Je zřejmé, že JEA nepřinesl konkrétnější definici cílů sociální politiky ES, či dokonce rozšíření působnosti Společenství v této oblasti. Nicméně je důležitým bodem na jiné linii vývoje sociální politiky ES – znamená významné posílení rozhodovacích pravomoci Společenství v této politice, a to konkrétně rozšířením původního textu Smlouvy o EHS o články 100a a 118a⁴⁹. Článek 100a umožnil, na rozdíl od původního článku 100, přijímání legislativních aktů, které jsou potřebné k vytváření a fungování vnitřního trhu, již pouze kvalifikovanou většinou. Ještě důležitější byl článek 118a, který již explicitně umožnil přijímat legislativní opatření v oblasti „pracovního prostředí, zdraví a bezpečnosti pracujících“⁵⁰, a to rovněž kvalifikovanou většinou.

3.2 Vývoj sociální politiky ES po JEA

Pro větší názornost následujících odstavců a kapitol je nutno popisovat vývoj sociální politiky po JEA ze dvou různých perspektiv (toto bylo naznačeno již výše, při popisu vlivu JEA na evropskou sociální politiku). První perspektivou, z níž bude sociální politika ES po JEA nahlížena, je vývoj v otázce pravomocí orgánů Společenství v sociální politice. Druhá linie bude potom sledovat vývoj v otázce okruhu působnosti ES, který spadá pod jeho sociální politiku.

---

⁴⁶ Blíže k vývoji agendy sociální politiky a posilování důrazu na problém zaměstnanosti v období mezi spuštěním akčního programu a přijetím Jednotného evropského aktu viz. Pitrová, M. – Fiala, P.: *Evropská Unie*, s. 463 – 465.

⁴⁷ McCormick, J.: *The European Union: Politics and Policies*, s. 269.

⁴⁸ Pitrová, M. – Fiala, P.: *Evropská Unie*, s. 463 – 465.

⁴⁹ Viz. Schuster, T. – Vaubel, R.: *Europäische Sozialpolitik*, in Ohr, R. (eds): *Europäische Integration*, s. 174 – 175.

⁵⁰ Viz. čl. 21 JEA.

3.2.1 Vývoj pravomocí ES v sociální politice po JEA

Jak již bylo ukázáno, JEA znamenal první významné posílení pravomocí ES v oblasti sociální politiky. Zároveň odstartoval proces posilování evropské integrace obecně, což platí i o sociální politice. Dalšího rozšíření kompetencí v této oblasti se ES dostalo přijetím Maastrichtské smlouvy, která zásadním způsobem přebudovala zakládající smlouvy Společenství. Ke Smlouvě o EU byl připojen „Protokol o sociální politice“ (tzv. sociální protokol). Ten vycházel z o několik let dříve přijaté Sociální charty (viz. níže), nicméně nebyl zaveden přímo do Smlouvy o ES kvůli odporu Velké Británie. Ta odmítala posílení kompetencí ES v sociální politice, proto byla Sociální charta do smluv přejetá v podobě protokolu, který však pro Velkou Británii neplatil. Protokol významně rozšířil pravomoci ES, a to tím, že zavedl hlasování pouze kvalifikovanou většinou v otázkách pracovních podmínek, vzdělávání pracovníků, rovnosti mužů a žen na pracovním trhu a začleňování nezaměstnaných do pracovního procesu⁵¹. V ostatních otázkách sociální politiky, o nichž Sociální charta rovněž pojednávala, protokol nadále požaduje jednomyslnost⁵². Komise se díky sociálnímu protokolu také začala více angažovat v procesu sociálního dialogu mezi odbory a zaměstnavatelskými svazy na celoevropské rovině. Tento proces byl protokolem silněji institucionalizován. Jak uvádí Nicoll a Salmon, důsledkem ratifikace Maastrichtské revize zakládajících smluv byl fakt, že ES, na úkor vlastní jednotnosti, přesunulo sociální politiku mezi své centrální aktivity⁵³.

Nejsilnější kompetence si EU, jak již je z výše uvedeného jasné, vyhradila v otázkách zaměstnanosti. Toto směřování sociální politiky EU bylo potvrzeno summitem v Kodani v roce 1993 a výrazně se projevilo i na dalším mezivládní konferenci unie, která vyústila v přijetí Amsterdamské smlouvy. Prvním výrazným úspěchem bylo odstranění britského opt-out, a tedy plná inkorporace sociálního protokolu do Smlouvy o ES. Amsterdamská smlouva rovněž přidala novou hlavu (hlavu č. 8, články 125 – 130 revidované Smlouvy o ES) s názvem

---

⁵¹ Viz. Schuster, T. – Vaubel, R.: *Europäische Sozialpolitik*, in Ohr, R. (eds): *Europäische Integration*, s. 175.

⁵² Jde tyto oblasti: sociální zajištění a sociální ochrana zaměstnance, ochrana při ukončování pracovního poměru, pracovní podmínky, zastupování a kolektivní zabezpečování zájmů pracujících a zaměstnavatelů, pracovní podmínky cizinců ze třetích států a finanční podpora zaměstnanosti (viz. tamtéž).

⁵³ Viz. Nicol, W. – Salmon, T.C.: *Understanding the European Union*, str. 271.

„Zaměstnanost“. Ta zavádí tzv. koordinovanou strategii zaměstnanosti, jejímž účelem je „podporovat kvalifikaci, výchovu a flexibilitu pracovníků a pracovních trhů a jejich přizpůsobivost požadavkům hospodářské změny“⁵⁴. Amsterdamskou smlouvou tedy nedošlo k významnému posílení kompetencí ES, poskytla však základ, na němž bylo později možno výrazně posílit angažovanost unie v sociální politice, a to zejména v politice zaměstnanosti.

Iniciátorem tohoto procesu se stalo speciální (neformální) zasedání Rady EU v Luxemburgu v listopadu 1997, které odstartovalo „nový přístup“ k politice zaměstnanosti, tzv. Evropskou strategii zaměstnanosti (dále jen ESZ). Touto strategií se EU poprvé začala angažovat přímo v politice zaměstnanosti, nikoliv pouze v otázkách bezpečnosti, ochrany a vzdělávání pracovníků, jak tomu bylo do té doby. Tato strategie má, jak již je zřejmé, za úkol svými aktivitami přímo zvyšovat zaměstnanost v EU jako celku, nikoliv tohoto cíle dosahovat pouze zprostředkovaně, prostřednictvím přijímání směrnic a nařízení, týkajících se pracovního trhu. Je však nutné zdůraznit, že zavedením této strategie nevzniká nová společná politika EU v oblasti sociální politiky, či alespoň politiky zaměstnanosti, v podobě podobné například společné zemědělské politice. Takovou možnost zatím ani primární právo EU nepřipouští. ESZ ale je nástrojem, pomocí něhož je možno efektivně koordinovat sociální politiky jednotlivých členských států za účelem dosažení co nejvyšší zaměstnanosti v EU. Součástí strategie jsou: Integrované direktivy zaměstnanosti, které přijímá každoročně Rada na návrh Evropské komise; Národní reformní programy, v nichž mají jednotlivé státy aplikovat a implementovat přijaté direktivy; Společná zpráva o zaměstnanosti, kterou sestavuje Rada na základě kapitoly o zaměstnanosti ve výroční zprávě EU; Doporučení, která dává na návrh Komise Rada hlasováním kvalifikovanou většinou konkrétním státům a Výroční zpráva EU o pokroku, v níž Komise shrnuje, jakého pokroku bylo dosaženo jak na národní tak na unijní úrovni, a která je založena na pravidelném monitoringu průběhu akcí, k nimž se státy zavázaly v tzv. Lisabonské strategii. Tou byla role ESZ v aktivitách EU nadále posílena, poněvadž jedním z cílů této strategie je „plná zaměstnanost“ a ESZ je explicitně uvedena jako nástroj, kterým má být tohoto cíle dosaženo. Ač se tedy faktické pravomoci EU v sociální politice díky ESZ zásadně nerozšířily,

---

⁵⁴ Viz. čl. 125 Smlouvy o ES po její amsterdamské revizi.

znamená její zavedení velmi významné posílení aktivity a angažovanosti EU v této oblasti.

3.2.2 Rozšiřování oblasti působnosti ES v rámci sociální politiky po JEA

Až do poloviny osmdesátých let bylo vymezení sociální politiky ES relativně úzké a omezovalo se pouze na otázky zaměstnanosti (zejména zaměstnanosti mladých), zvyšování kvalifikace pracovníků a velmi okrajově také rovným přístupem k mužům a ženám na pracovním trhu a pomoci postiženým lidem v přístupu na tento trh (jakkoliv byly tyto dva cíle pouze deklaratorní). Oživení integrace ES v polovině osmdesátých let, jejímž prvním impulsem bylo přijetí JEA, se pochopitelně dotklo i sociální politiky a neprojevalo se pouze plynulým posilováním pozice a pravomocí orgánů společenství v této oblasti (které již bylo analyzováno o odstavec výše), ale také kontinuálním rozšiřováním záběru unijní sociální politiky, tedy zvyšováním počtu sociálněpolitických témat, za něž ES přebralo zodpovědnost, nebo toto alespoň deklarovalo. V průběhu vymezeného období je možné rozpoznat dva zásadní impulsy naznačeného vývoje: přijetí Sociální charty z roku 1989 a publikaci Zelené a následně i Bílé knihy o evropské sociální politice z let 1993 resp. 1994.

První impulsy k přijetí charty základních sociálních práv se ve Společenství začaly objevovat již roku 1987, tedy nedlouho po přijetí JEA, skutečná vyjednávání o ní však začala až roku 1988. Do jisté míry se dá říci, že myšlenka přijetí charty základních sociálních práv, která by byla platná pro celý společný trh práce, byla reakcí na JEA, jenž se otázek sociální politiky dotýkal jen velmi zběžně, nebo dokonce, podle některých pramenů, sociální dimenzi postrádal úplně⁵⁵. Tato deklarace byla rovněž logickým důsledkem stále se zvyšujícího zájmu Evropské komise o sociální dimenzi společného trhu. Návrh komisaře pro sociální otázky, Manuele Martina, si získal okamžitou podporu Německa a zejména Francie⁵⁶, nicméně ostře proti vystupovala Velká Británie, jejíž konzervativní vláda v čele s Margaret Thatcherovou vývoj ES směrem k sociálním

---

⁵⁵ Viz. např. McCormick, J.: *The European Union: Politics and Policies*, s. 269.

⁵⁶ Francie byla v té době vedena socialistickou vládou Françoise Mitteranda, byla tedy vůdčím státem, co se týče podpory směřování ES k angažovanosti v sociálněpolitických otázkách. Nikoliv náhodou byla sociální charta přijata během francouzského předsednictví. Podobně velkou podporu získal návrh Sociální charty taktéž například ve Španělsku a v Řecku, které byly rovněž vedeny levicovými vládami.

otázkám (tedy odklon od striktně ekonomického charakteru společenství) *ad priori* odmítala⁵⁷. Martinův návrh byl proto nakonec přijat ve formě mezivládní dohody jedenácti členských států ES, která bude dále uváděná pod svým vžitým označením „Sociální charta“. Sociální charta obsahovala 12 základních práv občanů členských států ES⁵⁸, která jasně vymezila působnost Společenství v oblasti sociální politiky. Zároveň nešlo pouze o deklaraci těchto cílů, poněvadž spolu s chartou byl přijat také akční program, obsahující 47 konkrétních návrhů, jak zmíněných cílů dosáhnout⁵⁹.

Podruhé byla otázka cílů evropské sociální politiky významněji řešena v letech 1993 a 1994, kdy vyšly nejprve Zelená kniha o evropské sociální politice – možnosti pro unii (dále jen Zelená kniha o sociální politice) a následně Bílá kniha: Evropská sociální politika – cesta vpřed pro unii (dále pouze Bílá kniha o sociální politice). Oba dokumenty otevírají nová témata, v nichž se ES do té doby vůbec neangažovalo, a zároveň prohlubují spolupráci v otázkách, na kterých již existovala určitá míra kooperace mezi členy Společenství. Prioritou sociální politiky EU tak, jak byla v obou Knihách načrtnuta, sice ještě stále zůstává otázka zaměstnanosti, pro niž jsou navrhovány konkrétní kroky další spolupráce⁶⁰, ale sociální politika jako celek již není chápána výhradně takto úzce. V Zelené knize o sociální politice se vůbec poprvé v oficiálních dokumentech, vydávaných Evropskou komisí objevil termín „Lidské zdroje“. Rozvoj lidských zdrojů byl poskytnut jako významná otázka v diskuzi dalšího směřování EU. Posilování rozvoje lidských zdrojů je sice v těchto dokumentech chápáno zejména ve smyslu pracovního tréninku, nicméně následující kapitoly obou knih se věnují dalším tématům, která jsou dnes souhrnně za rozvoj lidských

---

⁵⁷ Blíže k politickým aspektům procesu přijímání Sociální charty viz. Lange, P.: *The Politics of the Social Dimension*, in Sbragia, A.M. (eds): *Euro-politics*, s. 241 – 244.

⁵⁸ Právo na: svobodu pohybu, práci a odměnu za práci (zahrnuje požadavek základní mzdy), dobré životní a pracovní podmínky, sociální ochranu, svobodu sdružování a sdružené vyjednávání, odbornou přípravu na práci, stejné zacházení mužů a žen, informovanost a participaci, ochranu zdraví a bezpečnosti na pracovišti, ochrany dětí a mladistvých, práva starších osob a práva postižených osob (viz. Fatemi, A.S.: *The European Community 1992 And the Social Dimension*).

⁵⁹ Jak uvádí T. Schuster a R. Vaubel, těchto 47 návrhů bylo přetvořeno do 23 směrnic či nařízení, z nichž ale šest nebylo ještě v roce 1995 schváleno. Viz. Schuster, T. – Vaubel, R: *Europäische Sozialpolitik*, in Ohr, R. (eds): *Europäische Integration*, s. 175.

⁶⁰ Jedním z konkrétních návrhů, jak posílit kooperaci členů v otázkách zaměstnanosti bylo vytvoření European Employment Service (EUROES), která má konsolidovat informovanost a nabídku práce po celé EU, dále bylo navrženo posílit výzkumné aktivity a dohlížecí systém jako celek a více institucionalizovat spolupráci mezi členskými státy v těchto otázkách (Viz. kapitola 1 Bílé knihy o sociální politice).

zdrojů označována. Jedním z nejvýznamnějších důrazů obou knih se stal důraz na prosazování rovných příležitostí, a to dokonce orgány EU (tedy nikoliv pouze koordinací politik jednotlivých členských států). Tento důraz se navíc již netýká pouze rovných příležitostí na pracovním trhu, jak tomu bylo dříve, když se podobná témata (ač velmi sporadicky a více-méně pouze deklaratorně) objevovala v rétorice orgánů Společenství, ale rovných příležitostí obecně. Mezi specifická témata cíle podpory rovného zacházení byly zařazeny rovněž problémy integrace imigrantů a boje proti rasismu a xenofobii. Bílá kniha o sociální politice navíc přinesla konkrétní opatření a kroky, jak se má EU v těchto oblastech více angažovat (tedy zejména návrhy konkrétních legislativních kroků EU, či přijetí obecných strategií boje proti těmto problémům na úrovni unie jako celku). Speciální pozornost byla věnována prosazování rovných příležitostí mužů a žen. Toto téma tvoří v obou Knihách dokonce samostatné kapitoly a stejně jako v případě prosazování rovných příležitostí obecně se již neomezuje pouze na oblast pracovního trhu. V Bílé knize o sociální politice se EU například zavázala přijímat konkrétní legislativní opatření, kterými by narušovala vžitě stereotypy společností EU ohledně výhovy dětí a role jednotlivých pohlaví obecně. Rovněž také zahájila akční program rovnosti mužů a žen a zavázala se pravidelně kontrolovat postavení obou pohlaví v jednotlivých členských státech EU a každoročně vydávat zprávu o pokroku dosaženém v této oblasti. Mimo již zmiňovaná sociálněpolitická témata se unie rozhodla angažovat rovněž v otázkách chudoby, sociální ochrany a sociálního dialogu, tedy v oblastech, které byly až do té doby téměř výhradě⁶¹ v kompetenci členských států.

Přijetí obou Knih znamenalo velmi výrazný impuls pro další rozvoj sociální politiky EU. Eduardo Tomé dokonce uvádí, že díky těmto dvěma dokumentům „se dokonce zdá, že, s dosažením Jednotného trhu a s Hospodářskou a měnovou unií na dohled, další krok v integraci nebude na rovině ekonomické, ale sociální“⁶². V podobně pozitivním duchu, co se týče přínosu obou Knih k rozšíření agendy evropské sociální politiky, se vyjadřuje také Zelená kniha s názvem *Rovnost a*

---

⁶¹ S výjimkou oblasti sociálního dialogu, v níž se společenství začalo (ač, jak je zpravidla uváděno, neúspěšně) angažovat již od poloviny 80. let.

⁶² Viz. Tomé, E.: *Indicators to Guide the European Union's Social Policy*.

nediskriminace v rozšířené Evropě z roku 2004: „Před pěti lety⁶³ byl dán obrovský impuls boji proti diskriminaci v EU, a to tím, že orgánům unie byly poskytnuty nové pravomoci k boji s diskriminací na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženství, věku, postižení a sexuální orientace“⁶⁴.

3.3 Perspektiva evropské sociální politiky

Vzhledem k vysoké korelaci mezi posilováním a rozšiřováním angažovanosti ES v oblasti sociální politiky na jedné straně a vývojem působnosti ESF na straně druhé, která byla poměrně jasně ukázána při analýze genezí jak ESF, tak evropské sociální politiky, je relevantní zabývat se také otázkou perspektivy evropské sociální politiky, poněvadž na tomto základě, a s přihlédnutím k oficiálním materiálům Evropské komise, které jsou vydávány v souvislosti s přípravou nové reformy evropské strukturální politiky jako celku na počátku roku 2007, bude možné do jisté míry předikovat vývoj ESF (tedy obzvláště jeho působnosti) v následujících letech.

Použijeme-li rozdělení vývoje sociální politiky, představené o něco výše, tedy rozdělení na vývoj v otázce pravomocí a kompetencí orgánů ES v oblasti sociální politiky a vývoj vlastního obsahu této politiky na evropské úrovni, je při pohledu na posledních 20 let jasně patrné určité cyklické střídání těchto „kompetenčních“ a „tematických“ důrazů při událostech, které měly vliv na celkovou podobu evropské sociální politiky. Vždy jeden z těchto důrazů alespoň velmi silně převažoval, nebyl-li přímo absolutní. Rozšíření tematického vymezení sociální politiky bylo vždy následováno posílením kompetencí EU, a to jak v sociální politice obecně, tak i v oblastech, v nichž se Společenství nově angažovalo. JEA, který se věnoval prakticky výhradně otázce kompetencí, následovala jednání, jež vyvrcholila přijetím Sociální charty. Ta řešila pouze témata, jimiž se měla sociální politika ES zabývat a ani nemohla mít jakékoliv kompetenční konsekvence. Následná mezivládní konference vymezila pravomoci

---

⁶³ Tj. se zavedením principů a výzev Bílé knihy o sociální politice do praxe prostřednictvím legislativní aktivity EU, zásadní reformy strukturálních fondů a v neposlední řadě dvojnásobné revize zakládajících smluv společenství v Amsterdamu a Nice, viz. kapitola 2.1 této Zelené knihy, která na zahájení celého procesu přijetím Zelené a Bílé knihy o sociální politice přímo odkazuje.

⁶⁴ Viz. kapitola 1. citované Zelené knihy.

ES, jejichž prostřednictvím mělo být závěrů Sociální charty dosaženo⁶⁵. Další posun ve vymezení působnosti EU v sociální politice proběhlo v letech 1993/1994 a doporučení Bílé knihy o sociální politice byly do práva Společenství přejímány v průběhu následujících let, a to ať již sekundárním právem, či dvěma revizemi smluv. Zdálo by se tedy, že je opět čas pro zapojení unie do nových oblastí a problémů sociální politiky. Nicméně, z relevantních dokumentů EU, týkajících se budoucnosti její sociální politiky⁶⁶, je jasně patrné, že tomu tak není. Úkolem, který tyto dokumenty sociální politice v následujících letech vytyčují je posílení institucí a legislativy EU v oblastech, jež byly vytyčeny již dřívějšími dokumenty. Překvapivě ani Zelená kniha z roku 2004 nepřináší mnoho nových témat sociální agendy Společenství, ale spíše diskutuje otázky procedurální a legislativní. Vysvětlení tohoto faktu je několik. Za prvé, je nutné vzít v úvahu rozšíření EU. To přineslo nové sociálněpolitické problémy, snížilo konzistentnost evropské sociální politiky a ztížilo rozhodování v jejích otázkách. Je zřejmé, že nejprve je nutné vyřešit tyto problémy, a teprve potom je možné hledat nové cesty sociální politiky. Za druhé, nová sociálněpolitická agenda, o kterou EU v druhé polovině devadesátých let rozšířila svou politiku v sociální dimenzi, byla tak velká, že ještě nebylo dosaženo sladění politik jednotlivých členských států v této oblasti, a tedy ani faktického vytvoření jednotné (byť ne společné) sociální politiky těchto nových oblastech ani mezi starými členskými státy. Zelená kniha dokonce uvádí, že některé staré členské státy ani neplní legislativní plán a ještě nepřevedly některé důležité směrnice⁶⁷. Třetím důvodem, který je nutné uvést, je plnění Lisabonské strategie, které se stalo absolutní prioritou EU. Lisabonská strategie obsahuje silnou sociální dimenzi, která dále rozšiřuje otázky rovného zacházení, diskriminace, zaměstnanosti, atd. a naplňování těchto opatření je nyní primární otázkou v oblasti sociální politiky EU. Přesto však výše uvedené dokumenty přece jen v omezené míře obsahují i ustanovení, která jsou relativně nová. Jde zejména

---

⁶⁵ Toto vymezení je nutné brát jako schéma, nikoliv absolutně, je jasné, že Maastrichtská revize zavedla do působnosti ES také nové oblasti, ale to se stalo do značné míry právě pod vlivem Sociální charty.

⁶⁶ V této souvislosti je nutné zmínit zejména již zmiňovanou Zelenou knihu Rovnost a nediskriminace v rozšířené Evropě (COM(2004)379), přijatou Evropskou komisí 28. 5. 2004 a dále také programový dokument EK: *The Social Agenda 2005 – 2010*, jehož součástí je rovněž Komuniké Evropské komise o sociální agendě (COM(2005)33).

⁶⁷ Jde například o směrnici, která má sladit definici diskriminace a sexuálního obtěžování v právních rádech členských států EU a další směrnice, týkajících se konkrétních opatření v těchto oblastech.

o reakci EU na demografický problém celoevropského významu, kterým je stárnutí populace. EU se tedy, podle těchto dokumentů, v budoucnosti bude v mnohem větší míře angažovat řešení tohoto problému a rovněž jeho důsledků.

4 Lidské zdroje v působnosti ESF

Po reformě strukturálních fondů, provedené v roce 1999, se významně změnilo fungování celého komplexu strukturální politiky EU, do něž fungování ESF rovněž spadá. Byly redukovány a přeformulovány cíle strukturální politiky a působnosti jednotlivých fondů v tomto systému. Nicméně, efekt této reformy na ESF byl ještě výraznější než na jiné strukturální fondy, poněvadž bylo změněno, nebo lépe, rozšířeno, jeho celkové zaměření. Jak již bylo uvedeno výše, dnešní charakteristika a působnost ESF se značně odlišuje od představy, se kterou byl fond vystavěn. Základní hypotézou této kapitoly i celé práce je tedy tvrzení, že působnost fondu se po reformě z roku 1999 výrazně přiklonila směrem k otázkám podpory rozvoje lidských zdrojů.

Smyslem této kapitoly je efektivně uvedené tvrzení dokázat. Nejprve budou ukázány a analyzovány zdroje, které působnost ESF nově definují a na kterých je uvedené tvrzení postaveno. Je však jasné, že toto nové vymezení fondu, a tedy rozšíření jeho, může být pouze deklaratorní, jak se tomu obzvláště v minulosti evropské sociální politiky několikrát stalo⁶⁸. Analýza právních pramenů a jiných oficiálních dokumentů Společenství tedy z tohoto úhlu pohledu není dostačující pro dokázání rozšíření působnosti fondu do oblasti rozvoje lidských zdrojů. Proto budou představeny další analýzy ve snaze dokázat, že nové cíle, které byly v roce 1999 ESF uděleny, jsou fondem skutečně naplňovány a také ukázat míru zastoupení podpory „nově“ definovaných směrů působení fondu na jeho celkovém fungování. Nakonec bude také zběžně analyzována iniciativa EQUAL, poněvadž ta

---

⁶⁸ Obzvláště na počátku své existence byla evropská sociální politika, a tedy i působnost ESF vymezena pouze formálně, avšak ve skutečnosti byla aktivita ESF i sociální politiky společenství obecně nulová. Skutečně (a bez omezení) přispívat k tvorbě nových pracovních míst, a tedy bezprostředně působit ve prospěch zaměstnanosti v členských státech společenství, může fond dokonce až od své reformy z roku 1988, a to navzdory tomu, že „zlepšovat možnosti zaměstnání pracovníků na společném trhu EHS“ je cílem ESF již od jeho založení přijetím Římských smluv v roce 1957. Blíže viz. 3. kapitola práce.

je plně financována ze zdrojů ESF a je rovněž důkazem rozšíření faktické působnosti fondu na nové a dříve fondem nepokryté oblasti sociální politiky.

4.1 Definice „lidských zdrojů“

Nejdříve je však nutné jasně definovat, co konkrétně pojem „lidské zdroje“ či „rozvoj lidských zdrojů“, se kterým tento text i všechny oficiální dokumenty EU operuje, označuje. Tedy jaké konkrétní oblasti sociální politiky je nutné pod tímto souhrnným (a často velmi nejednoznačným či vágním) termínem vnímat. Pro tento účel je možné citovat Strategii rozvoje lidských zdrojů, která je de facto dokumentem implementujícím Evropskou strategii zaměstnanosti v České republice, a má tedy přímou souvislost s ESF⁶⁹: „Termín rozvoj lidských zdrojů používáme a podle strategie RLZ pojmáme v souladu s převládající současnou mezinárodní praxí, která jím rozumí celoživotní vzdělávání a učení (formální i neformální), včetně učení z praxe (neformální), orientované zejména na lepší pracovní uplatnění, zvýšení kompetencí a výkonnosti jednotlivců i týmů, a zahrnuje pod tento pojem širokou škálu aktivit, příležitostí a stimulů ve vzdělávací soustavě, v hospodářské praxi, veřejné správě i jiných sektorech. Přesná a vědecky uznávaná definice k dispozici není; termínu RLZ se v praxi používá velmi liberálně.“⁷⁰ Vzhledem k tomu, že dokument má přímou návaznost na programové dokumenty EU, je možné předpokládat, že podaná definice rozvoje lidských zdrojů je v souladu s praxí a intencemi užívání tohoto termínu v dokumentech a institucích EU. Pro potřeby této práce však bude termín „rozvoj lidských zdrojů“ rozšířen a bude pod něj zahrnuta, mimo výše uvedené, také oblast podpory rovných příležitostí a aktivní politika boje proti jakékoliv diskriminaci.

---

⁶⁹ Blíže k tomuto dokumentu viz. <http://www.strukturalni-fondy.cz/>.

⁷⁰ Viz. Úřad vlády České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky: *Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku*, s. 10. Strategie dále nabízí také definici pojmu „lidský kapitál“: „Pojem lidský kapitál používáme ve smyslu zásoby znalostí a dovedností ztělesněných v pracovní síle, jež jsou výsledkem vzdělání a praxe a pracovní sílu zhodnocují“. Tento pojem se sice není v oficiálních dokumentech EU příliš frekventovaný, avšak je možné se s ním například v nezávazných dokumentech Evropské komise či v sekundární literatuře setkat.

4.2 Analýza oficiálních dokumentů EU

Účelem této části analýzy zapojení okruhu témat shrnutých pod termín „rozvoj lidských zdrojů“ je ukázat, že hypotéza je podložena konkrétními relevantními (a zpravidla také právně závaznými) dokumenty Evropské unie. Jde zde tedy o to podložit hypotézu primárními prameny, nikoliv zkoumat faktický stav věcí. Pro tento účel jsou relevantní následující směrnice EU: nejdůležitějšími jsou 1260/1999 o Strukturálních fondech a 1784/1999 o Evropském sociálním fondu. Dále jsou relevantní všechny doplňky či změny těchto směrnic. Tedy konkrétně, návrh EK COM(2004)493 o změně některých článků směrnice 1784/1999 a tyto směrnice, které doplňují či pozměňují směrnici 1260/1999: 1447/2001, 1105/2003 a 173/2005⁷¹. Navíc bude využito dalších dokumentů, vydaných Evropskou komisí, a to konkrétně komparativní analýzy EK týkající se reformy strukturálních fondů, vydané roku 1999 (tedy těsně před zahájením reformem)⁷² a průvodce ESF z roku 2000 určeného budoucím členským státům EU⁷³.

Nejstručnější oficiální definici nově vymezeného ESF podává směrnice 1159/2000, upravující obsah oficiálních informačních dokumentů strukturálních fondů. Podle ní je ESF „Příspěvkem k rozvoji zaměstnanosti podporou schopnosti profesního zařazení, podnikavosti a rovnosti příležitostí a investicemi do lidských zdrojů“⁷⁴. Již i v této nejkratší definici úkolů ESF, kterou EU nabízí, se investice do lidských zdrojů objevuje mezi cíli fondu⁷⁵.

---

⁷¹ Aby byl výčet legislativy, mající vliv na směrnici 1260/1999 úplný, bylo by ještě nutné uvést směrnice, vymezující konkrétně ostatní strukturální fondy (1257/1999, 1263/1999 a 1783/1999), její prováděcí směrnice a jejich další úpravy (1685/2000, 438/2001 a 448/2001) a speciální směrnice, upravující konkrétní detaily fungování strukturálních fondů, jako například užívání eura v rozpočtech strukturálních fondů, atd. (643/2000 a 1159/2000). Tyto úpravy jsou však cíli tohoto odstavce, tedy poskytnutí objektivního základu pro hypotézu, relevantní jen ve velmi omezené míře, nebyly tedy uvedeny přímo v textu.

⁷² Evropská komise: *Reform of the Structural Funds 2000 – 2006, comparative analysis*.

⁷³ Evropská komise: *Pomoc Evropské Unie zaměřená na zaměstnanost a lidské zdroje*.

⁷⁴ Viz. odstavec 3.2.1.1. přílohy směrnice 1159/2000.

⁷⁵ Mírně upravenou definici ESF podává *Průvodce projekty Evropského sociálního fondu*: „Fond se zaměřuje na boj s nezaměstnaností, rozvoj lidských zdrojů a na podporu integrace na trhu práce – pomáhá nezaměstnaným a znevýhodněným skupinám zapojit se do pracovního procesu“. (Viz. *Průvodce projekty Evropského sociálního fondu*, s. 6). Definice fondu se mírně odlišuje, poněvadž nejde o oficiální publikaci EU. Nicméně i zde je rozvoj lidských zdrojů, podobně jako v oficiální definici, uveden jako jeden ze základních cílů fondu.

Směrnice číslo 1260/1999 dosti radikálně reformuje celý systém strukturální politiky, vytvořený v roce 1988, který byl v krátkosti výše v odstavci 3.5. Ve snaze „zjednodušit a zprůhlednit základní zásady využívání strukturálních fondů a považovat zejména účinnost za základní zásadu“⁷⁶ byl počet cílů zredukován z šesti (resp. sedmi, budeme-li počítat cíle 5a a 5b separátně) na pouhé tři:

1. Podpora rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává.
2. Podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí, jež čelí strukturálním obtížím.
3. Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systému vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti.

I po této reformě však byl zachován specifický status ESF mezi ostatními strukturálními fondy. ESF je tedy jediným fondem, který je určen pro všechny tři cíle⁷⁷ a i nadále je jediným fondem, jehož geografická působnost zahrnuje celé území EU (tedy i regiony, jejichž HDP přesahuje 75% průměrného HDP EU a které zároveň nespádají mezi regiony Cíle 2; Pro tyto regiony je exkluzivně určen Cíl 3). Směrnice 1260/1999 rovněž upravuje iniciativy EU. Podobně jako v případě reformy cílů, je zde patrná snaha o zjednodušení systému iniciativ. Proto byl jejich počet redukován na čtyři. Pro působnost ESF je relevantní pouze jedna z nich, iniciativa EQUAL. Ta je ve směrnici definována takto: má zahrnovat oblast „nadnárodní spolupráce k podpoře nových prostředků boje se všemi formami diskriminace a nerovností na trhu práce“, v jejímž rámci by se mělo vzít „náležitě v úvahu sociální a profesní začlenění žadatelů o azyl“⁷⁸. Obecně je tato iniciativa, která je financována výhradně z ESF, definována jako „iniciativa Společenství, která by se měla soustředit na rozvoj lidských zdrojů v souvislosti s rovnými příležitostmi“⁷⁹. Přesným vymezením ESF ani jiného strukturálního fondu se tato obecná úprava strukturálních fondů Společenství nezabývá, toto je přenecháno na jednotlivých směrnících, které fondy jednotlivě upravují.

---

⁷⁶ Viz. odst. 25 Preambule směrnice 1260/1999.

⁷⁷ Konkrétně je celkový objem ESF pro období 2000 – 2006 (přibližně 64 mld.) mezi jednotlivé cíle distribuován takto: Cíl 1: přibližně 35 mld. euro (tedy asi 55%), Cíl 2: přibližně 2 mld. euro (3%) a Cíl 3: přibližně 24 mld. euro (37,5%). Zbytek prostředků připadá na iniciativu společenství (přibližně 3 mld. euro, tedy asi 4,7%) a technickou pomoc (0,02 mld. euro). Viz. European Commission: *Pomoc Evropské Unie zaměřená na zaměstnanost a lidské zdroje*, s. 13.

⁷⁸ Viz. čl. 20 odst. 1 – 2 směrnice 1260/1999.

⁷⁹ Viz. odst. 38 Preambule též směrnice.

Novou definici působnosti ESF poskytuje hned první článek směrnice 1784/1999: „Fond podporuje opatření pro předcházení nezaměstnanosti a boji proti ní, jakož i opatření pro rozvoj lidských zdrojů a sociálního začlenění na trh práce, aby napomáhal vysoké úrovni zaměstnanosti, rovnému postavení mužů a žen, trvalému rozvoji a hospodářské a sociální soudržnosti“. Tato definice je sice velmi obecná a vágní, nedají se z ní tedy vyčíst konkrétní kompetence ESF, nicméně již v této podobě velmi kontrastuje s definicí v původní úpravě ESF: „Fond přispívá k financování odborné přípravy na povolání (školení), která je, je-li to zapotřebí, doplněna odborným dohledem a dotací náborů zaměstnanců na nově vytvořené stálé pracovní pozice a vytváření aktivit samostatného podnikání“.⁸⁰ Již z obecné definice ESF je tedy patrné podstatné rozšíření působnosti fondu. Uvedená nová definice fondu je dále rozpracována do konkrétních úkolů a cílů. Ve směrnici 1784/1999 je tak možné identifikovat pět oblastí, v nichž má být ESF aktivní⁸¹:

1. „Rozvoj a podpora aktivní politiky práce.“ Tato oblast působnosti fondu má za úkol prostřednictvím podpory kombinace různých nástrojů politiky práce (těmi jsou například odborná školení, poradenství, pomoc při hledání pracovních míst, atd.⁸²) bojovat proti dlouhodobé nezaměstnanosti žen a mužů a podporovat znovuzачlenění dlouhodobě nezaměstnaných do trhu práce.
2. „Podpora rovných příležitostí pro všechny při přístupu na trh práce se zvláštním ohledem na osoby ohrožené vyloučením z něj.“ Pod tuto oblast působnosti je možné zařadit podporu zdravotně postižených, etnických skupin, imigrantů a dalších sociálních skupin, které jsou v přístupu na pracovní trh oproti majoritní společnosti znevýhodněni.
3. „Podpora a zlepšování odborné přípravy, vzdělávání, poradenství v rámci politiky celoživotního vzdělávání s cílem usnadnit a zlepšit přístup a začlenění na trh práce, zlepšit a udržovat zaměstnanost a podporovat profesní mobilitu“. Z takto definovaného cíle je jasně patrný posun oproti podpoře vzdělávání v původní vymezení působnosti ESF. Již nejde o

---

⁸⁰ Viz čl. 1 směrnice 4255/88.

⁸¹ Viz. čl. 2 směrnice 1784/1999.

⁸² Konkrétněji k tomuto bodu viz. Evropská komise: *Pomoc Evropské Unie zaměřená na zaměstnanost a lidské zdroje*, s. 14.

podporu vzdělávání bezprostředně spjatého s výkonem určitého povolání (tedy výhradně školení), ale o podporu vzdělávání obecně, včetně povinné školní docházky a vzdělávání mladých lidí. Opět je tedy možno vidět rozšíření působnosti ESF mimo oblast bezprostředně spjatou s pracovním trhem.

4. „Podpora kvalifikovaných, vzdělaných a pružných pracovních sil, inovací a přizpůsobivosti na úrovni organizace práce, rozvoje podnikatelského ducha, podmínek usnadňujících vytváření pracovních míst, jakož i kvalifikace a posilování potenciálu pracovních sil ve výzkumu, vědě a technice.“ Definice této oblasti působnosti je opět velmi široká a zahrnuje, mimo jiné, také podporu výzkumu, vědě a novým technologiím.
5. „Opatření pro zlepšení přístupu žen na trh práce (...), jakož i pro snížení horizontálního a vertikálního členění pracovního trhu na základě pohlaví.“

Návrh změny směrnice 1784/1999 (který ještě nebyl přijat) dále zvyšuje důraz na zaměření fondu na boji proti diskriminaci obecně a „zvyšování a zlepšování investic do lidského kapitálu“⁸³. Hlavním úkolem tohoto návrhu ale patrně je větší napojení ESF na Evropskou strategii zaměstnanosti.

4.3 Analýza působení fondu

Z výše uvedeného je jasně patrné, že EU začala po roce 1999 za pomoci ESF věnovat větší pozornost otázkám rozvoje lidských zdrojů než do té doby. Ve vymezení fondu je tento posun jasně patrný. Je však důležité se zabývat otázkou, zda je tato skutečně naplňována, zda tedy reálné fungování fondu reflektuje cíle, které mu byly vytyčeny.

Metodiky fungování fondů vymezují několik oblastí, či politických témat, v rámci nichž jsou potom rozdělovány jednotlivé granty. Je však nutné poznamenat, že distribuce prostředků mezi tato jednotlivá témata není centrálně řízena⁸⁴. Jednotlivé členské státy si, prostřednictvím svých implementačních programů, jimiž se distribuce prostředků ESF určených pro jednotlivé státy řídí, sami v rámci těchto politických témat vymezují své vlastní priority. Distribuce

---

⁸³ Viz čl. 3 odst. 3 písm. a návrhu COM(2004)493.

⁸⁴ Na rozdíl od distribuce prostředků z iniciativy EQUAL, kde jsou poměrné částky fixně určeny a jsou pro všechny země stejné. Toto je však způsobeno tím, že iniciativa EQUAL je implementována centrálně, tedy orgány EU, nikoliv národními programy jednotlivých členských států. Blíže viz. odstavec 5.5.

prostředků mezi jednotlivá témata je tedy velmi flexibilní, poněvadž není předem určená. Odráží tedy přesně reálné využívání prostředků ESF. Dá se dokonce říci, že uvedené oblasti fungování ESF jsou spíše o jakýmsi deskriptivní či statistické kategorie, do nichž se jednotlivé projekty zařazují. Implementační programy jednotlivých členských států EU dokonce uvedená politická témata ESF ani nekopírují, ale určují a definují své vlastní priority, které až poté do tohoto systému zařadí.

Dříve, než budou témata současného fungování fondu a reálná distribuce prostředků mezi ně analyzována, je pro komparaci nutné uvést systém politických témat ESF z období před rokem 1999, aby bylo možné vidět, zda v jejich rámci skutečně je přesouván důraz směrem k novým cílům ESF. Před rokem 1999 existovalo 10 politických témat, které vymezovaly působnost ESF (čísla v závorkách určují, kolik procent celkových prostředků fondu do uvedené oblasti směřovalo):

- Integrace mladých lidí hledajících zaměstnání (20,2%).
- Podpora zaměstnanosti, růstu a stability (19%).
- Integrace dlouhodobě nezaměstnaných (18,8%).
- Vylepšování vzdělávacích a školicích systémů (12,2%).
- Integrace lidí, kteří jsou ohrožení vyloučením (10,8%).
- Adaptace na industriální změny (9,9%).⁸⁵

Po reformě 1999 existují dva základní způsoby vymezení nových politických témat, v nichž ESF působí, a to buď na základě směrnice 1784/1999, anebo na základě priorit Evropské strategie zaměstnanosti, na kterou byl ESF velmi významně navázán. Jednotlivé kategorie obou těchto metod se do jisté míry překrývají, nicméně je možné nalézt rozdílné akcenty, proto zde bude uvedeno obojí vymezení politických témat působnosti ESF⁸⁶.

---

⁸⁵ Podíl ostatních témat je maximálně kolem tří procent celkového rozpočtu, jsou tedy považována za marginální a nejsou ve výčtu uvedena. Blíže viz. Sedmá výroční zpráva o strukturálních fondech, 1995.

⁸⁶ Na základě vymezení působnosti ESF v článku 2 směrnice 1784/1999 je do značné míry například strukturována kapitola č. 2 (Lidské zdroje) rozpočtu strukturálních fondů a těchto kategorií je tedy využito i ve Výročních zprávách o implementaci strukturálních fondů. Druhé metody kategorizace působení ESF je využíváno v méně formálních dokumentech Evropské komise (viz. např. *Komuniké o podpoře ESF pro Evropskou strategii zaměstnanosti (COM(2001)16)*).

Rozdělení působnosti ESF do jednotlivých témat na základě směrnice 1784/1999, které je obecně využívanější (takto jsou kategorizovány také oficiální dokumentace projektů, žádajících o podporu z ESF), vymezuje pět kategorií: Aktivní politika na pracovním trhu, sociální inkluze, celoživotní učení, adaptabilita a participace žen. Rozdělení prostředků mezi tyto kategorie se v rámci jednotlivých národních implementačních programů velmi odlišují⁸⁷. Následný přehled distribuce financí mezi jednotlivá témata na úrovni celé EU je tedy nutno v této perspektivě brát jako velmi relativní:

- Aktivní politika na pracovním trhu: 34,7%.
- Sociální inkluze: 14,9%.
- Celoživotní vzdělávání: 19,9%.
- Adaptabilita: 25,2%.
- Participace žen: 5,2%.

Užívání kategorizace podle cílů Evropské strategie zaměstnanosti má za úkol jasně deklarovat její vzájemné propojení s ESF. I v tomto případě platí stejný fakt, jako u předchozí metody vymezení kategorií fungování ESF, tedy to, že čísla se mezi jednotlivými státy značně odlišují a zde je uveden pouze jejich součet na celoevropské úrovni. Na základě politických témat vymezených Evropskou strategií zaměstnanosti je možné projekty ESF rozdělit do těchto kategorií⁸⁸:

- Zaměstnanost: 59,7%.
- Podnikání: 12,7%.
- Adaptabilita: 19%.
- Rovné příležitosti: 6,6%.
- Ostatní: 2,1%.

Jak již bylo uvedeno výše, financování projektů z ESF (s výjimkou iniciativy EQUAL) je prováděno na základě národních implementačních programů, které mají své vlastní priority. Jejich výčet není možné uvádět, poněvadž tyto priority jsou v každém implementačním programu definovány jinak. Avšak i ty, stejně

---

⁸⁷ Například v Nizozemí směřuje do kategorie „Aktivní politiky na pracovním trhu“ až 79% prostředků ESF určených této zemi, například kategorie „Sociální inkluze“ je ale pokryta pouze jedním procentem. Naopak v Portugalsku je pro „Aktivní politiku na pracovním trhu“ určeno pouze 16%, nejvyšší část financí směřuje do „Celoživotního vzdělávání“ a téma „Participace žen“ není dokonce pokryto vůbec.

⁸⁸ Toto vymezení působnosti ESF je téměř shodné s definicí cílů iniciativy EQUAL. Jak již však bylo zmíněno, podíly jednotlivých cílů u iniciativy EQUAL jsou dány fixně, kdežto kategorie působení ESF jako takového (tedy v Cílech 1 – 3) jsou velmi flexibilní.

jako zde uvedené dvě možné kategorizace distribuce prostředků ESF mezi jednotlivá politická témata, jasně indikují, že objem prostředků vydaných na nové cíle působnosti ESF, tedy zejména na rozvoj lidských zdrojů, není nikterak zanedbatelný.

4.4 Case-studies

Jedním z důkazů reálného fungování ESF v oblasti lidských zdrojů a boji proti diskriminaci je také analýza jeho konkrétních výstupů. Smyslem této části kapitoly tedy je provést několik malých case-study konkrétních projektů, které byly od roku 2000 podpořeny z prostředků ESF a angažují se právě v nových oblastech fungování tohoto fondu a ukázat, že podobně koncipovaný projekt by v rámci dřívější definice ESF pravděpodobně uspět nemohl.

Jedním z těchto projektů byl projekt Vídeňské univerzity „Pomoc rodičům se starostí o děti“. Jde o projekt ve výši přibližně 310 000 € (v němž činilo krytí ESF asi polovinu rozpočtu), realizovaný v rámci cíle 3 (viz. výše). Tento projekt byl určen na zřízení speciálního zařízení pro děti studentů a zaměstnanců Vídeňské univerzity a jiných univerzit a vysokých škol umístěných ve Vídni (tzv. „Kinderbüro“). Toto zařízení má rodičům pomoci se starostí o děti a zároveň jim poskytovat poradenské služby tak, aby bylo možno co nejlépe skloubit výchovu dětí se studiem či prací. V projektu je důležitost zařízení odůvodněna tím, že přibližně 11% procent studentů Vídeňské univerzity již má rodičovské povinnosti a jistá část těchto studentů dokonce v jejich důsledku uvažuje o ukončení studia. Obecně uvádí, že rodičovství bývá důvodem pro „změnu, opoždění či dokonce ukončení“ kariéry. Projekt má tedy omezit negativní vliv rodičovství na studium či práci na vídeňských vysokých školách⁸⁹. Je financován v rámci tématu „Adaptabilita“, což je poněkud překvapivé, logičtější by se zdálo zařazení do oblasti „Participace žen“, poněvadž zmíněným problémem jsou postíženy téměř výhradně ženy. Jak je i podle toho zřejmé, projekt není zaměřen na přímou (a dokonce ani nepřímou) tvorbu nových pracovních míst a jistě také není rekvalifikačním či tréninkovým kurzem, jejichž financování předpokládala

---

⁸⁹ Blíže k detailům projektu viz. stručný popis projektu pro ESF: http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/news/2004/jan/at2_en.pdf a webové stránky projektu Kinderbüro: <http://www.univie.ac.at/kinder/>.

definice působnosti ESF z roku 1988. Proto lze předpokládat, že podle původních norem, tedy do roku 1999, by tento projekt nebylo možné financovat.

Druhým příkladem projektu z oblasti rozvoje lidských zdrojů je projekt „Evenwicht“⁹⁰ nizozemských organizací Symbiose, Zorg aan Zet a Vereniging Limburgse Vrouwevraad⁹¹. Projekt, který byl fondem financován v rámci iniciativy EQUAL, probíhal od února 2002 do listopadu 2004 a jeho rozpočet činil přibližně 465 000 € (Společenství pokrylo 50%). Cílem projektu bylo pomoci zejména zaměstnaným ženám najít rovnováhu mezi prací a soukromím. Toho organizace zajišťující fungování projektu (tedy zejména organizace Symbiose) dosahovala tím, že pracovala přímo jak se zaměstnanci tak se zaměstnavateli (zejména v provincii Limburg, nicméně později bylo působení projektu rozšířeno na celé území Nizozemí). Autoři projektu tvrdí, že podaří-li se zaměstnancům podniků, v nichž organizace projekt provádí, této rovnováhy dosáhnout, bude to přínosné také pro zaměstnavatele, poněvadž se sníží míra absencí a rovněž cirkulace zaměstnanců, či zejména zaměstnankyň. Dalším cílem projektu bylo snížit pracovní stres, který nesoulad mezi prací a rodinným životem produkuje. Tím se má zvýšit úroveň ochrany zdraví zaměstnanců, a také ochota žen participovat na pracovním trhu. Mimo přímou práci v jednotlivých podnicích (která se sestávala z průzkumů mezi zaměstnanci, osobních rozhovorů s nimi a konzultací s vedením s cílem reagovat na výsledky průzkumů a systémově řešit nalezené problémy) organizace v rámci projektu Evenwicht rovněž organizovaly přednášky, semináře a workshopy a vydávaly informační materiály, ve snaze zaměstnance obecně (zejména tedy zaměstnankyně) co nejvíce seznámit s právy, která jim náleží⁹². Je však zřejmé, že ani v tomto případě by zaměření projektu s největší pravděpodobností nenaplnil žádnou z podmínek poskytování grantů, obsažených v předchozí definici působnosti ESF.

---

⁹⁰ V překladu „rovnováha“.

⁹¹ Zorg aan Zet je organizace, působící v provincii Limburg na jihovýchodě Nizozemí, která zpracovává projekty na pracovním trhu v oblasti sociální a zdravotní péče (viz. www.zorgaanzet.org). Vereniging Limburgse Vrouwenraad je velká platforma, zastřešující přibližně 19 různých organizací zastupující zájmy žen (má přibližně 15000 členkyň), která operuje rovněž na území Limburgu (www.verlvr.nl). Webové stránky Symbiose již nefungují, což je překvapivé, poněvadž tato organizace je v dokumentaci k projektu uvedena jako koordinující organizace. Patrně šlo o *ad-hoc* organizaci, která s ukončením čerpání financí pro projekt ukončila svou činnost. Organizace sídlila rovněž v Limburgu, konkrétně v Maastrichtu.

⁹² Blíže k tomuto projektu viz. www.evenwicht.info a http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/news/2004/jan/nl2_en.pdf.

4.5 Iniciativa EQUAL

Iniciativy Společenství jsou obecně popisovány jako speciální nástroje, které mají nalézat řešení problémů, jenž jsou relevantní v celoevropském měřítku. Prostřednictvím iniciativ tedy působí Společenství přímo v jednotlivých státech, poněvadž čerpání z prostředků iniciativ nejsou koordinovány národními rozvojovými programy, ale orgány EU. Iniciativu EQUAL popisují oficiální webové stránky EU jako „laboratoř pro nové nápady Evropské strategie zaměstnanosti a procesu sociální inkluze“⁹³. Úkolem EQUALu je tedy nalézat nové cesty pro financování z prostředků ESF. Dá se proto říci, že iniciativa EQUAL jistým způsobem předurčuje další směřování ESF a budoucnost jeho působení, poněvadž byla zřízena s úkolem „testovat“ nové typy projektů.

Pro iniciativu EQUAL bylo po jejím zřízení směrnicí 1260/1999⁹⁴ rozpočtovým výhledem pro roky 2000 – 2006 vyčleněno přibližně 2,85 mld. €⁹⁵, tedy asi 1,5% celkové alokace prostředků pro strukturální fondy a přibližně 4,5% celkového rozpočtu ESF⁹⁶. Působnost iniciativy je rozdělena do pěti témat⁹⁷:

1. Zaměstnanost (zahrnuje také úkol boje proti rasismu a xenofobii ve vztahu k trhu práce), 36% prostředků iniciativy.
2. Podnikání, 18% prostředků.
3. Adaptabilita (zde jsou zahrnuty cíle celoživotního vzdělávání a podpora adaptability na strukturální změny s důrazem na nové komunikační technologie), přibližně 22,5%.
4. Rovné příležitosti pro muže a pro ženy (prostředky v tomto tématu jsou rovnoměrně rozděleny mezi dva cíle: sladování rodinného a profesního života a snižování rozdílů a segregace mezi pohlavími), přibližně 15% prostředků.

---

⁹³ Viz. http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.cfm.

⁹⁴ Viz. čl. 20 – 21 směrnice 1260/1999.

⁹⁵ Po rozšíření o 10 zemí v roce 2004 byl rozpočet iniciativy EQUAL navýšen na přibližně 3,3 mld €.

⁹⁶ Bližší informace viz. finanční perspektiva Společenství 2000 – 2006.

⁹⁷ Uvedené distribuce mezi jednotlivá témata vycházejí z čísel po přizpůsobení iniciativy (tedy navýšení jejího rozpočtu) na rozšíření EU v roce 2004. Nicméně podíly jednotlivých témat se oproti původnímu vymezení liší v řádu maximálně jednotek procent. Blíže k rozpočtu iniciativy EQUAL viz.

http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/about/budget_en.cfm.

5. Integrace žadatelů o azyl, přibližně 4% prostředků určených pro iniciativu⁹⁸.

Z uvedené krátké charakteristiky iniciativy EQUAL je patrné, že v rámci této iniciativy jsou již nové cíle působnosti ESF dokonce v převaze nad oblastmi, v nichž ESF mohl pracovat i dříve. Jasně zaměřená iniciativa směřem k novým cílům je zřetelně patrná již i z jejího samotného názvu – jediná iniciativa, která je financována z prostředků ESF se nenazývá například EMPLOYMENT (jak tomu bylo po roce 1994, viz výše), ale EQUAL, tedy „rovný“. Tento název bezprostředně odkazuje na okruh témat, které se do působnosti ESF začlenily až po reformě z roku 1999. I to je možné uvést jako důkaz faktického rozšiřování působnosti ESF směřem k otázkám lidských zdrojů, a to i přesto, že rozpočet iniciativy tvoří relativně malou část prostředků ESF, poněvadž, jak bylo výše uvedeno, smyslem zřízení této iniciativy je hledat a testovat nové typy projektů a směry působení fondu, tedy nové směry jeho vývoje.

5 Analýza a perspektiva dalšího vývoje ESF

Předchozí kapitola se věnovala rozšiřování působnosti ESF o oblast lidských zdrojů jako faktu a ukazovala jeho konkrétní dopady na reálné fungování fondu. Nicméně otázce, proč k takovému vývoji v rámci ESF došlo, byla zatím věnována jen minimální pozornost. Úkolem této kapitoly tedy je shrnout poznatky z předchozích oddílů, věnujících se genezi jak ESF, tak i sociální politiky EU a na této bázi poskytnout vysvětlení rozšiřování působnosti fondu a rovněž nabídnout analýzu možného budoucího vývoje, poněvadž s rokem 2007 vstoupí v platnost nová úprava strukturální politiky EU.

Ač nešlo přímo o původní záměr, ESF se nedlouho po své aktivaci začal profilovat jako jeden z nástrojů sociální politiky ES. Dalo by se dokonce říci, že až do osmdesátých let byl nástrojem nejsilnějším, poněvadž legislativní pravomoc Společenství v otázkách sociální politiky byla velmi omezená a existovala *de facto* pouze v oblasti harmonizace bezpečnostních norem, zdraví, atd. Od

---

⁹⁸ Blíže k iniciativě EQUAL viz. např. European Commission: *Free movement of good ideas - Working against discrimination and inequality in Europe*.

sedmdesátých let se však zpomaluje konjunktura západoevropských ekonomik a stále palčivějším problémem se stává nezaměstnanost. Jak již bylo v kapitole zabývající se genezí evropské sociální politiky ukázáno, ES si začala uvědomovat, že se jedná o závažný problém celoevropského významu a že je nutné mu čelit na úrovni Společenství jako celku⁹⁹. V této oblasti však neměly orgány Společenství prakticky žádnou pravomoc (a vzhledem k politické krizi 70. let nebylo možné otázku řešit ani například koordinací politik). Jediným dostupným nástrojem byl ESF, byť i ten se mohl otázkou zaměstnanosti až do konce 80. let zabývat jen velmi omezeně a nepřímou. V tomto období se tedy ESF začíná profilovat jako (jediný) bezprostřední nástroj evropské sociální politiky (jakkoliv v té době ještě velmi nevýrazné) a odchyluje se od svého původního určení, jímž bylo tlumení negativních vlivů vytváření jednotného trhu a pomoc regionům na jihu Itálie. Od poloviny sedmdesátých let je proto ESF navázán na sociální politiku Společenství a *de facto* ji kopíruje. Při srovnání geneze ESF a evropské sociální politiky, které byly právě pro tento účel v práci uvedeny, jasně vyplývá, že vývoj v oblasti působnosti a fungování ESF reaguje na vývoj v evropské sociální politice takovým způsobem, aby fond mohl poskytnout dostatečné nástroje novým řešením nových problémů, v nichž se ES svou sociální politikou rozhodla angažovat. V této perspektivě je nutno vidět již dílčí reformy ESF z let 1978 a 1983, které jeho pozornost obracejí stále více k otázkám zaměstnanosti, ale zejména potom reformu z roku 1988, která konečně poskytla ES účinný nástroj aktivní politiky na pracovních trzích na úrovni celého Společenství. Touto perspektivou je tedy nutné vidět také reformu z roku 1999. Jak bylo v části věnované sociální politice ES ukázáno, již od poloviny devadesátých let se začíná Společenství zajímat o nové oblasti sociální politiky. Tento proces začal vytyčením nových cílů v Knihách z roku 1993 resp. 1994 a pokračoval na jedné straně aktivitou v sekundární legislativě EU a na straně druhé ve dvou mezivládních konferencích, které rozšířily pravomoci Společenství v oblasti sociální politiky obecně. Vývoj v rámci ESF je proto nutno vidět jako logicky následující krok, tedy jako přizpůsobení nástroje, jímž by nově vytyčených cílů bylo možno dosahovat. Důvodem rozšíření působnosti ESF o nové cíle byl vývoj v sociální politice EU obecně.

---

⁹⁹ Otázku zaměstnanosti zařadilo Společenství do své agendy summitem z roku 1974, viz. výše.

S rokem 2007 vstoupí v platnost nová reforma strukturálních fondů, která zásadním způsobem změní jejich fungování¹⁰⁰. To se pochopitelně dotkne také fungování ESF. Přestože jsou konkrétní aspekty reformy ESF teprve otázkou budoucích jednání, je již do jisté míry možné předvídat, jak ovlivní jeho působnost, a to především na základě dvou zdrojů: Prvním zdrojem jsou návrhy Evropské komise, které se mají stát základem avizované reformy¹⁰¹. Druhým zdrojem potom, vyjdeme-li z výše představeného principu fungování ESF jako nástroje evropské sociální politiky, je predikce na základě vývoje v oblasti sociální politiky.

Jedním z nedůležitějších dokumentů, který nastiňuje fungování sociální politiky EU v budoucích letech, je Zelená kniha z roku 2004¹⁰². Na tomto základě je možné tvrdit, že působnost ESF se s následujícím obdobím jeho fungování, počínající rokem 2007, nijak zásadně, ve smyslu jejího rozšíření, nezmění. S novou legislativou, řídící ESF je možné předpokládat prohloubení jeho působnosti v oblasti rozvoje lidských zdrojů na jedné straně a jeho ještě pevnější navázání na Evropskou strategii zaměstnanosti na straně druhé. Působení ESF se tedy bude nadále řídit cíli této strategie. Zdá se, že Evropská strategie zaměstnanosti přebírá od ESF úlohu hlavního instrumentu evropské sociální politiky a ESF se stává jejím výkonným nástrojem, jehož pomocí je možné přímo naplňovat cíle strategie. Rozšíří-li se přesto působnost fondu, potom patrně pouze o oblast boje s demografickými problémy stále více stárnoucí Evropy. Znění návrhu COM(2004)493 tyto domněnky, odvozené od vývoje v sociální politice EU, *de facto* potvrzuje. Důvodová zpráva, doprovázející návrh zmíněného nařízení při schvalovacím procesu, uvádí tři hlavní úkoly, které musí ESF sledovat ve snaze přispět k dosažení cíle hospodářské a sociální soudržnosti¹⁰³: „řešení značných rozdílů v zaměstnanosti, sociálních nerovnostech, rozdílů v dovednostech a nedostatku pracovních sil v rozšířené Unii; zvyšující se tempo hospodářské a

---

¹⁰⁰ K reformě strukturálních fondů se vstupem do nového finančního výhledu EU se Společenství zavázalo v článku 55 směrnice 1260/1999. Tato reforma ještě nebyla orgány EU schválena, nicméně z návrhů Komise lze usuzovat, že se opět bude jednat o velmi výraznou změnu celého systému fungování strukturální politiky EU. Systém má být dále zjednodušen redukcí cílů strukturální politiky na 3 (z dnešních devíti, počítáme-li také iniciativy Společenství) a dokonce i počet strukturálních fondů se má snížit na dva (z dnešních čtyř).

¹⁰¹ Jde o návrhy COM(2004)492 (Nařízení o obecných ustanoveních týkajících se ERDF, ESF a Fondu soudržnosti) a COM(2004)493 (Nařízení o ESF).

¹⁰² Blíže k perspektivě sociální politiky v následujících letech viz. odstavec 4.3.

¹⁰³ Ten je definován v článku 158 Smlouvy o založení Evropského společenství.

sociální restrukturalizace v důsledku globalizace a rozvoje hospodářství založeného na znalostech; a demografické změny, které vedou ke stárnutí pracovní síly a snižování počtu pracovníků.“ Návrh nadále prohlubuje angažování fondu i celé EU v otázkách lidských zdrojů (čl. 3 návrhu) a jasně definuje mechanismy, kterými je ESF napojen na cíle Evropské strategie zaměstnanosti (čl. 4 návrhu). Novým důrazem ESF je prosazování nadnárodní spolupráce v projektech financovaných z jeho zdrojů, či dokonce upřednostňování nadnárodních projektů (čl. 9 návrhu). I v tomto novém důrazu je možné vidět užší napojení fondu na Evropskou strategii zaměstnanosti, poněvadž i jejich cílů se dosahuje právě spoluprací členských států na nadnárodní bázi.

6 Závěr

Cílem této práce bylo ukázat vývoj v rámci ESF. Ten přímo odráží rovněž vývoj sociální politiky Společenství jako takové, poněvadž je jejím bezprostředním nástrojem. Analýzou fungování ESF a jeho geneze, tedy zejména v oblasti působnosti tohoto fondu, je možné ukázat vývoj a stav reálného (nikoliv pouze proklamativního) fungování evropské sociální politiky a prokázat angažovanost EU, a částečně dokonce i její intenzitu, v konkrétních oblastech této politiky. Vývoj v rámci ESF je proto do jisté míry možno považovat za určitý indikátor vývoje a směřování celé evropské integrace jako takové.

Úkolem práce bylo dokázat tvrzení, že zejména na konci devadesátých let 20. století se působnost a agenda ESF významně rozšířila o oblast rozvoje lidských zdrojů a o další nové oblasti sociální politiky, v nichž se EU začala angažovat. Tedy tvrzení, že dnešní podoba působnosti ESF již není zaměřena výhradně na otázku zaměstnanosti, ale že hranice, v jejichž rámci fond funguje, jsou již širší, a tudíž že dnešní podoba ESF se výrazně liší od představy, s níž byl zřízen. Tento vývoj byl zasazen do širších historických souvislostí a do souvislosti sociální politiky ES, ve snaze poskytnout zázemí a fakta jak pro analýzu popisovaného jevu, tak i pro prognózu budoucího vývoje v rámci ESF, které byly podány závěrem.

Dokazováním uvedené hypotézy se zabývala především pátá kapitola této práce. Několika různými způsoby bylo dokázáno, že působnost fondu se reformou z roku 1999 skutečně přesunula či spíše rozšířila, a to zejména o oblast lidských zdrojů. Navíc bylo ukázáno, že tento posun ve vnímání funkce ESF nebyl celkovou reformou strukturálních fondů pouze deklarován, ale že byl v následujících letech reálným fungováním ESF skutečně naplněn. Hypotézu je proto možné považovat za prokázanou. Avšak není možné uvést, že se toto stalo na úkor cílů, který ESF sledoval v předchozích obdobích téměř výhradně, tedy zejména na úkor podpory zaměstnanosti a aktivní politiky na trhu práce. I z definic nových cílů v normách z roku 1999 je jasně patrné, že cíl podpory zaměstnanosti je více či méně zjevně obsažen ve všech ostatních cílech ESF. Ač tedy je bezesporu jasné, že ESF se dnes může podílet na financování takových typů projektů, jejichž podpora by před rokem 1999 patrně možná nebyla, každý takový projekt má mít jistý, někdy sice velmi nepřímý, ale přesto jasně definovaný pozitivní efekt na pracovní trh a zaměstnanost obecně. V této perspektivě byly také cíle fondu, ač to zpravidla není na první pohled patrné, v roce 1999 definovány. EU si však v průběhu devadesátých let minulého století stále více uvědomovala, že nestačí podporovat pouze kvantitativní rovinu pracovní politiky (t.j. počet pracovních míst a obecně snižování nezaměstnanosti), ale musí výrazně zohlednit a podpořit také kvalitu pracovní síly, ve snaze zlepšit pozici EU v prostředí celosvětové konkurence. Proto se začíná zaměřovat více na témata celoživotního vzdělávání, prostředí na pracovišti, apriorní nediskriminace nejen na pracovním trhu, atd. Podporuje-li totiž například dětské centrum na Vídeňské univerzitě (použijeme-li příklad, popisovaný v páté kapitole), je to ve snaze odstranit jednu z překážek, která brání určité skupině mladých lidí (tedy těm mladým, kteří jsou již rodiči) ve studiu, a v důsledku proto zabraňuje zvýšení kvality nového subjektu pracovního trhu. Jasným faktem, který ještě zřetelněji dokazuje, že ač dochází k velmi zřejmému a znatelnému rozšiřování působnosti ESF, neznamená to snižování důležitosti dřívějších oblastí jeho činnosti je fakt, že se ESF po roce 1999 stal *de facto* nástrojem Evropské strategie zaměstnanosti, a zdá se dokonce, že budoucí reformou, platnou od roku 2007, se toto propojení ještě zintensivní. V souvislosti s rozšířením definice ESF o oblast rozvoje lidských zdrojů se tedy nedá mluvit o odklonu od otázek zaměstnanosti a aktivní pracovní politiky, ale o jakémsi

rozšíření perspektivy EU a o větším chápání komplexnosti problémů spojených s trhem práce. Poněvadž, ač je možné tvrdit, že rozvoj lidských zdrojů a další nové oblasti působnosti ESF chápe Společenství do značné míry jako cíl sám o sobě (toto platí zejména v případě ochrany proti jakékoliv formě diskriminace), všechny nové cíle mají zároveň nepřímo přispívat k pozitivnímu vývoji na trhu práce EU jako celku (a to jak v kvantitativním, tak i kvalitativním smyslu).

Prameny a literatura

Literatura

- Fiala, P. – Pitrová, M.: *Evropská unie*, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2003.
- König, P. – Lacina, L. (eds): *Rozpočet a politiky Evropské unie*, Praha, C. H. Beck 2004.
- Martin, R.: *The Regional Dimension in European Public Policy: Convergence or Divergence?*, Basingstoke, Palgrave Macmillan 1999.
- McCormick, J.: *The European Union: Politics and Policies*, Boulder, Westview Press 1996.
- Nicoll, W. – Salmon, T.C.: *Understanding the European Union*, Harlow, Longman 2001.
- Ohr, R. (eds): *Europäische Integration*, Stuttgart, Kohlhammer 1996.
- Sbraghia, A.M. (eds): *Euro-Politics*, Washington D.C., The Brookings Institution 1992.
- Úřad vlády České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky: *Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku*, Praha, Úřad vlády ČR 2003.
- *Průvodce projekty Evropského sociálního fondu*, Praha, Institut pro evropskou politiku Europeum 2003.

Dokumenty a internetové zdroje

Závazná legislativa ES a její návrhy (řazeno chronologicky)

- Evropská komise: *Regulation No. 2396/71 of the Council of 8 November 1971 implementing the Council Decision of 1 February 1971 on the reform of the European Social Fund*, Official Journal, L249, 10. 11. 1971, pp. 54 – 57.
- Evropská komise: *Council Regulation No. 2950/83 of 17 October 1983 on the implementation of Decision 83/516/EEC on the tasks of the European Social Fund*, Official Journal, L289, 22. 10. 1983, pp. 1 – 4.
- Evropská komise: *Council Regulation No 2052/88 of 24 June 1988 on the tasks of the Structural Funds and their effectiveness and on coordination of their activities between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments*, Official Journal, L185, 15. 7. 1988, pp 9 – 20.
- Evropská komise: *Council Regulation No 4253/88 of 19 December 1988 laying down provisions for implementing Regulation No 2052/88 as regards coordination of the activities of the different Structural Funds between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments*, Official Journal, L374, 31. 12. 1988, pp 1 – 14.
- Evropská komise: *Council Regulation No 4255/88 of 19 December 1988 laying down the provisions for implementing Regulation No 2052/88 as regards the European Social Fund*, Official Journal, L374, 31. 12. 1988, pp 21 – 24.
- Evropská komise: *Council Regulation No 2081/93 of 20 July 1993 amending Regulation No 2052/88 (...)*, Official Journal, L193, 31. 7. 1993, pp 5 – 19.
- Evropská komise: *Council Regulation No 2084/93 of 20 July 1993 amending Regulation No 4255/88 (...)*, Official Journal, L193, 31. 7. 1993, pp 5 – 19.
- Evropská komise: *Council Regulation No 3193/94 of 19 December 1994 amending Regulation No 2052/88 (...), and Regulation No 4253/88 (...)*, Official Journal, L337, 24. 12. 1994, pp 11 – 12.

- Evropská komise: *Council Regulation No 1257/1999 of 17 May 1999 on support for rural development from the European Agriculture Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain Regulations*, Official Journal, L160, 20. 6. 1999, pp 80 – 102.
- Evropská komise: *Council Regulation No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds*, Official Journal, L161, 26. 6. 1999, pp 1 – 42.
- Evropská komise: *Council Regulation No 1263/1999 of 21 June 1999 on the Financial Instrument for Fisheries Guidance*, Official Journal, L161, 26. 6. 1999, pp 54 – 56.
- Evropská komise: *Regulation No 1783/1999 of the European Parliament and of the Council of 12 July 1999 on the European Regional Development Fund*, Official Journal, L213, 13. 8. 1999, pp 1 – 4.
- Evropská komise: *Regulation No 1784/1999 of the European Parliament and of the Council of 12 July 1999 on the European Social Fund*, Official Journal, L213, 13. 8. 1999, pp 5 – 8.
- Evropská komise: *Commission Regulation No 643/2000 of 28 March 2000 on arrangements for using the euro for the purposes of the budgetary management of the Structural Funds*, Official Journal, L78, 29. 3. 2000, pp 4 – 5.
- Evropská komise: *Commission Regulation No 1159/2000 of 30 May 2000 on information and publicity measures to be carried out by the Member States concerning assistance from the Structural Funds*, Official Journal, L130, 31. 5. 2000, pp 30 – 36.
- Evropská komise: *Commission Regulation No 1685/2000 of 28 July 2000 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation No 1260/1999 as regards eligibility of expenditure of operations co-financed by the Structural Funds*, Official Journal, L193, 29. 7. 2000, pp 39 – 48.
- Evropská komise: *Commission Regulation No 438/2001 of 2 March 2001 laying down detailed rules for implementation of Council Regulation No 1260/1999 as regards the management and control systems for assistance*

granted under the Structural Funds, Official Journal, L63, 3. 3. 2001, pp 21 – 43.

- Evropská komise: *Commission Regulation No 448/2001 of 2 March 2001 laying down detailed rules for implementation of Council Regulation No 1260/1999 as regards the procedure for making financial corrections to assistance granted under the Structural Funds*, Official Journal, L64, 6. 3. 2001, pp 13 – 15.
- Evropská komise: *Council Regulation No 1447/2001 of 28 June 2001 amending Regulation No 1260/1999 (...)*, Official Journal, L198, 21. 7. 2001, pp 1 – 2.
- Evropská komise: *Council Regulation No 1105/2003 of 26 May 2003 amending Regulation No 1260/1999 (...)*, Official Journal, L158, 27. 6. 2003, pp 3.
- Evropská komise: *Act concerning the accession of the Czech Republic, The Republic of Estonia, the Republic of Cyprus, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia, and the Slovak Republic and the adjustments to the Treaties on which the European Union is founded – Annex II: List referred to in Article 20 of the Act of Accession – 15. Regional Policy and coordination of structural instruments*, Official Journal, L236, 23. 9. 2003, pp 658 – 664.
- Evropská komise: *Council Regulation No 173/2005 of 24 January 2005 amending Regulation*
- *No 1260/1999 (...) concerning the extension of the duration of the PEACE programme and the granting of new commitment appropriations*, Official Journal, L29, 2. 2. 2005, pp 3 – 4.
- Evropská komise: *Návrh nařízení Rady o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti* (COM(2004)492), on-line
[http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/general/com\(2004\)492final_cs.pdf](http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/general/com(2004)492final_cs.pdf).

- Evropská komise: *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském sociálním fondu* (COM(2004)493), on-line ([http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/fse/com\(2004\)493_cs.pdf](http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/fse/com(2004)493_cs.pdf)).
- Rada EHS: *Rules of the Committee of the European Social Fund*, Official Journal, 56, 31. 8. 1960, pp 1260.
- Rada EHS: *Council Decision of 17 October 1983 on the tasks of the European Social Fund*, Official Journal, L289, 22. 10. 1983, pp 38 – 41.

Ostatní oficiální dokumenty a zdroje ES

- EQUAL (http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.cfm).
- European Employment Strategy (http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_strategy).
- European Social Fund (http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf).
- Evropská komise: *11th Annual Report on the Structural Funds (1999)*, COM(2000)698, on-line (http://europa.eu.int/eurlex/lex/LexUriServ/site/en/com/2000/com2000_0822en01.pdf).
- Evropská komise: *12th Annual Report on the Structural Funds (2000)*, COM(2001)539, on-line (http://europa.eu.int/eurlex/lex/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0602en01.pdf).
- Evropská komise: *13th Annual Report on the Structural Funds (2001)*, COM(2002)591, on-line (http://europa.eu.int/eurlex/lex/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002_0591en01.pdf).
- Evropská komise: *14th Annual Report on the implementation of the Structural Funds*, COM(2003)646, on-line (http://europa.eu.int/eurlex/lex/LexUriServ/site/en/com/2003/com2003_0646en01.pdf).

- Evropská komise: *15th Annual Report on the implementation of the Structural Funds, 2003*, COM(2004)721, on-line
(http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/fs2003/com2004_721_fsannuel_en.pdf).
- Evropská komise: *16. Výroční zpráva o provádění strukturálních fondů v roce 2004*, COM(2005)533, on-line
(http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/fs2004/com2005_533_fsannuel_cs.pdf).
- Evropská komise: *Communication on European Social Fund support for the European Employment Strategy*, COM(2001)16, on-line
(http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf2000/regulations/esf_ee_s/en.pdf).
- Evropská komise: *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - Technical adjustment of the financial perspective for 2006 in line with movements in GNI and prices*, COM(2004)837, on-line
(<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0837:EN:HTML>).
- Evropská komise: *EQUAL, Free Movement of Good Ideas – Working against discrimination and inequality in Europe*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2004, on-line
(http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.cfm).
- Evropská komise: *EQUAL : new ways of tackling discrimination and inequality in the field of employment*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2000, on-line
(http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/data/document/broch_en.pdf).
- Evropská komise: *EU employment and social policy, 1999-2001: jobs, cohesion, productivity*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2001, on-line
(http://www.eusa.org.za/PDFdownload/Publications/Employment_and_social_policy_2003.pdf).

- Evropská komise: *Green Paper: Equality and non-discrimination in an enlarged European Union*, COM(2004)379, on-line (http://europa.eu.int/eurlex/lex/LexUriServ/site/en/com/2004/com2004_0379en01.pdf).
- Evropská komise: *Green Paper on European Social Policy – Options for the Union*, COM(93)551, on-line (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c10111.htm>).
- Evropská komise: *Pomoc Evropské Unie Zaměřená na zaměstnanost a lidské zdroje*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2000, on-line (http://www.esfcr.cz/files/clanky/108/pruvodce_ESF.pdf).
- Evropská komise: *Reform of the Structural Funds 2000-2006: Comparative analysis*, on-line (http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf2000/regulations/comparative_analysis/en.pdf).
- Evropská komise: *Soudržnost na přelomu roku 2007*, on-line (http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/informat/reg2007_cs.pdf).
- Evropská komise: *The Social Agenda 2005 – 2010*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2005, on-line (http://europa.eu.int/comm/employment_social/publications/2005/ke6605062_en.pdf).
- Evropská komise: *White Paper : European social policy – a way forward for the Union*, COM(94) 333, on-line (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c10112.htm>).
- Evropská unie, oficiální webové stránky (<http://europa.eu.int>).
- Evropská unie, DG Inforegion (http://europa.eu.int/comm/regional_policy/).
- Evropská unie, DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities (http://europa.eu.int/comm/employment_social/).
- Rada EU: *Financial Perspective 2007 – 2013*, 15915/05, on-line (http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/misc/87677.pdf).

- *Equal Rights and Opportunities for Men and Women in the European Union*, on-line (<http://europa.eu.int/youreurope/nav/en/citizens/guides/equalopp/en.html?print=true>).
- *Interinstitutional agreement of 6 May 1999 between the European Parliament, the Council and the Commission on budgetary discipline and improvement of the budgetary procedure* (finanční perspektiva 2000 – 2006), Official Journal, C172, 18.6.1999, pp 1 – 22.

Ostatní dokumenty a internetové zdroje

- Agentschap SZW (<http://agentschap.szw.nl/>).
- Bräuninger, D.: *EU social policy must not unhinge locational competition*, on-line text (http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD0000000000183438.pdf)
- Brine, J.: *The European Social Fund: the Commission, the Member State and levels of governance*, on-line European Educational Research Journal, roč. 4, č. 1, 2004, on-line text (<http://www.wwwords.co.uk/eeerj/>).
- Euro Know (<http://www.euro-know.org>).
- Euromove (<http://www.euromove.org.uk>).
- Euroskop (<http://euroskop.cz>).
- EurActiv (<http://www.euractiv.com>).
- European Social Fund in Austria (<http://www.esf.at>).
- Evenwicht (<http://www.evenwicht.info>).
- Evropské sociální fond ČR (<http://www.esfcr.cz>).
- Fatemi, A.S.: *Background on European Economic Integration*, on-line text (<http://www.fatemi.com/CONFERENCES/EUSocialPolicy.htm>).
- Institut pro evropskou politiku Europium (<http://www.europeum.org>).
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR: *Operační program Rozvoj lidských zdrojů*, on-line (<http://www.esfcr.cz/files/clanky/408/dokument.pdf>).
- Strukturální fondy Evropské unie (www.strukturalni-fondy.cz).
- Tomé, E.: *Indicators to Guide the European Union's Social Policy*, on-line text (<http://www.socialeconomics.org/uploads/Tome.pdf>).

- Universität Wien (<http://www.univie.ac.at>).
- Vereniging Limburgse Vrouwenraad (<http://www.verlvr.nl>).
- Zastoupení Evropské komise v České republice (<http://www.evropska-unie.cz>).
- Zorg aan Zet! (<http://www.zorgaanzet.org/>).